

Sut mae hybu Llythrennedd yn y Cyfryngau

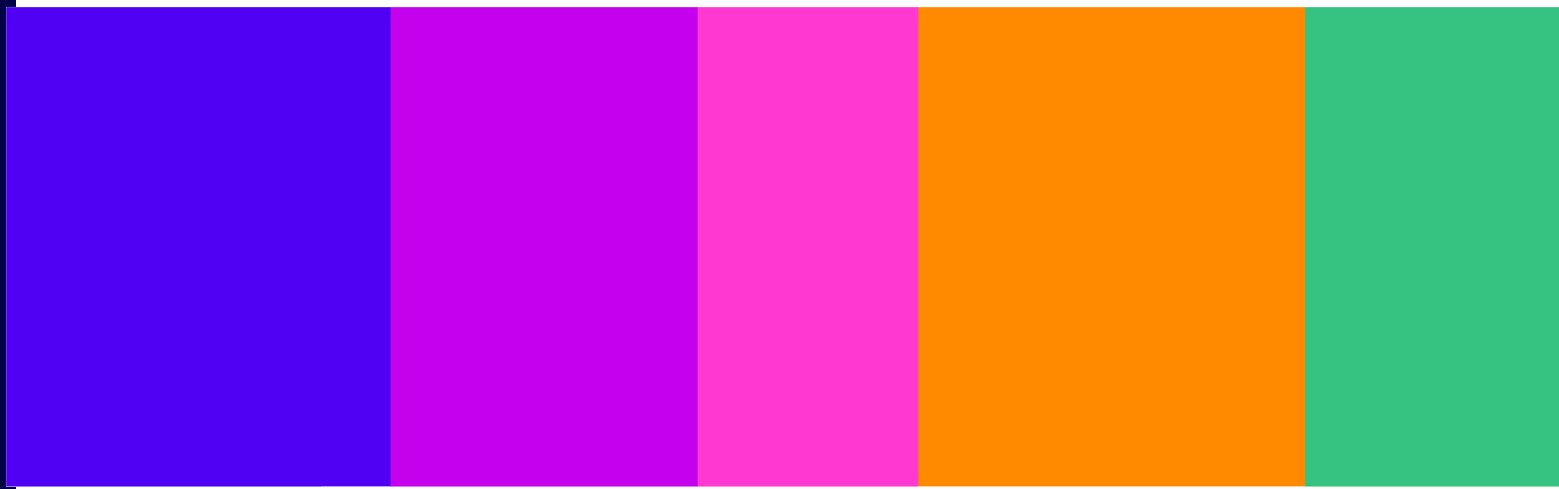
Ymgynghoriad ar argymhellion ar gyfer
darlledwyr, gwasanaethau a llwyfannau ar-
lein

Ymgynghoriad

Cyhoeddwyd: 15 Medi 2025

Dyddiad cau ar gyfer derbyn ymatebion: 8 Rhagfyr 2025

I gael rhagor o wybodaeth am y ddogfen hon, ewch i ofcom.org.uk



Cynnwys

Adran

1. Trosolwg	5
2. Cefndir	9
3. Gwasanaethau wedi'u targedu	14
4. Ein hargymhellion.....	15
5. Asesiadau effaith	29

Atodiad

A1. Ymateb i'r ymgynghoriad hwn	35
A2. Egwyddorion ymgynghori Ofcom.....	38
A3. Dalen gyflwyno'r ymgynghoriad	39
A4. Cwestiynau'r ymgynghoriad.....	41

Rhagair

Mae'r dirwedd ddigidol yn fwy a mwy cysylltiedig heddiw, felly mae grymuso pobl i lywio cynnwys yn ddiogel ac i ffynnu ar draws fformatau cyfryngau yn bwysicach nag erioed. Mae pobl sy'n cael y sgiliau, y ddealltwriaeth a'r offer cywir yn gallu rheoli eu profiadau, eu penderfyniadau a'u gweithredoedd ar-lein, yn hytrach na bod y penderfyniadau hynny'n cael eu gwneud ar eu rhan. Dyma beth yw llythrennedd yn y cyfryngau – set sgiliau sylfaenol sy'n grymuso pobl a dylid dylunio gwasanaethau mewn ffordd sy'n hybu llythrennedd yn y cyfryngau, yn hytrach na'i rhwystro.

Mae Deddf Cyfathrebiadau 2003 ('y Ddeddf') yn nodi ein dyletswyddau i hybu llythrennedd yn y cyfryngau ac yn mynnu ein bod yn cyhoeddi datganiad sy'n argymhell ffyrdd y gallai eraill, gan gynnwys gwasanaethau chwilio a gwasanaethau defnyddiwr-i-ddefnyddiwr sy'n cael eu rheoleiddio o dan Ddeddf Diogelwch Ar-lein 2023, ddatblygu, cyflawni a gwerthuso gweithgareddau neu fentrau sy'n berthnasol i llythrennedd yn y cyfryngau. Mae'r ymgynghoriad hwn yn egluro sut byddwn yn bodloni'r gofyniad hwnnw drwy gynnig dull unedig o rymuso pobl yng nghyd-destun sut maen nhw'n ymgysylltu â chynnwys a chyfryngau ar draws gwasanaethau darlledu a gwasanaethau ar-lein.

Yn draddodiadol, mae'r gwaith o reoleiddio darlledu wedi canolbwyntio'n bennaf ar gynnwys teledu a radio i sicrhau bod cyfryngau dibynadwy a gwerthfawr yn cael eu darparu, ac mae diogelwch ar-lein wedi datblygu i fynd i'r afael â risgiau penodol gwasanaethau ar-lein ac i gadw defnyddwyr yn ddiogel. Fodd bynnag, mae pobl yn fwy a mwy tebygol o ddefnyddio'r amgylcheddau hyn mewn ffordd gyfunol a di-dor. Felly, mae llythrennedd yn y cyfryngau yn hanfodol ar gyfer grymuso pobl i elwa ar hanes y DU o gyfryngau o'r radd flaenaf, yn ogystal â'u galluogi i lywio a ffynnu mewn tirwedd ddigidol sy'n datblygu'n gyflym lle mae technolegau datblygol (fel deallusrwydd artifisial cynhyrchiol¹) yn trawsnewid sut rydyn ni'n ymgysylltu â chynnwys.

Mae'r argymhellion yn y ddogfen ymgynghori hon yn mynd i'r afael â sbectrwm eang o faterion ac yn tynnu sylw at faint yr her: rydyn ni'n credu bod angen gwneud cynnydd o hyd ac rydyn ni'n nodi ein disgwyliadau o'r diwydiant o ran sicrhau canlyniadau cadarnhaol i bobl. Ond maen nhw hefyd yn cyflwyno amrywiaeth o gamau gweithredu syml – rhai synnwyr cyffredin yn aml – y gall darparwyr gwasanaethau eu cymryd i rymuso pobl. Mewn rhai achosion, mae'r disgwyliadau hyn yn cadarnhau'r safonau rydyn ni wedi'u mynegi mewn manau eraill. Mewn eraill, maen nhw'n adlewyrchu enghreifftiau o arferion da sy'n cael eu dangos gan rannau o'r diwydiant. Ac mewn rhai achosion, maen nhw'n mynd ymhellach, gan ddangos sut beth yw ymarfer sy'n canolbwyntio ar y defnyddiwr ac sy'n edrych tua'r dyfodol.

Er nad yw'r argymhellion hyn yn rheolau gorfodol, rydyn ni'n annog darparwyr gwasanaethau i'w dilyn. Mae ein hargymhellion wedi'u bwriadu i fod yn gymesur (er enghraifft, efallai y bydd darparwyr gwasanaethau bach yn cymryd camau gwahanol i fabwysiadu'r argymhellion o'i gymharu â'r darparwyr gwasanaethau mwyaf), ac maen nhw'n berthnasol i amrywiaeth eang o wahanol ddarparwyr gwasanaethau.

Mae ein hargymhellion yn cynnig glasbrint ar gyfer sut gall darparwyr gwasanaethau² helpu'r cyhoedd i fod yn fwy grymus, cydnerth a hyderus yn ddigidol, ac i allu ystyried cynnwys mewn ffordd feirniadol. Ystyriwch brofiad defnyddwyr pan fydd gwasanaethau'n croesawu'r argymhellion hyn: o'r cam cofrestru, maen nhw'n gwybod yn glir sut mae cynnwys yn cael ei guradu a'i gyflwyno. Mae gosodiadau ac offer i reoli eu profiad yn reddfodol, yn hygyrch, ac wedi'u dylunio i fod yn syml, ac mae

¹ [Link to AI Publication \[TBA\]](#)

² Gweler Pennod 3 i ddeall i ba endidau mae'r argymhellion arfaethedig hyn yn berthnasol.

gosodiadau preifatrwydd diofyn cryf ar waith, yn enwedig i blant. Drwy gydol taith y defnyddiwr, mae'r gwasanaeth hwn yn mynd ati i hyrwyddo cynnwys addysgol dibynadwy, yn gweithio mewn partneriaeth â sefydliadau arbenigol ac yn buddsoddi mewn mentrau llythrennedd yn y cyfryngau sy'n cyrraedd ac yn adlewyrchu amrywiaeth cymunedau'r DU. Yn hollbwysig, mae'n gwerthuso effeithiolrwydd ei ddull gweithredu, gan asesu'n rheolaidd effaith ei ddewisiadau dylunio a'i ymdrechion llythrennedd yn y cyfryngau i sbarduno gwelliant parhaus.

I'r gwrthwyneb, ar wasanaethau nad ydynt yn mabwysiadu'r argymhellion hyn, gall gosodiadau fod yn anodd eu canfod, gall esboniadau am guradu cynnwys fod yn absennol, a gall pobl ei chael hi'n anodd rheoli eu profiad neu ddod o hyd i wybodaeth ddibynadwy pan fydd hi'n bwysig gwneud hynny. Mae perygl y bydd y gwasanaethau hyn yn gadael pobl, yn enwedig plant a grwpiau nad ydynt yn cael eu gwasanaethu'n ddigonol, heb y cymorth sydd ei angen arnynt. Mae'r gwahaniaeth mewn canlyniadau yn glir ac yn tanlinellu'r rôl y gall dylunio rhagweithiol sy'n canolbwyntio ar y defnyddiwr, a buddsoddi mewn llythrennedd yn y cyfryngau, ei chwarae o ran creu bywyd mwy diogel a gwybodus ar-lein y gall pawb ei groesawu gyda mwy o hyder.

1. Trosolwg

- 1.1 Ofcom yw rheoleiddiwr cyfathrebiadau'r DU, ac mae'n goruchwyllo sectorau sy'n cynnwys telegyfathrebiadau, y post, teledu sy'n cael ei ddarlledu, radio, a gwasanaethau ar-lein.
- 1.2 Cenhadaeth Ofcom yw sicrhau bod cyfathrebiadau'n gweithio i bawb. Ers ein sefydlu yn 2003, mae ymchwilio i ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a'i hybu wedi bod yn rhan annatod o'n gwaith. Mae gennym hefyd ddyletswydd statudol i hybu llythrennedd yn y cyfryngau fel y nodir yn adran 11 o'r Ddeddf.
- 1.3 Mae rhoi mwy o reolaeth i bobl dros eu profiad ar-lein yn flaenoriaeth strategol i Ofcom, fel y nodir yn ein [Map Diogelwch Ar-lein](#), ac rydyn ni'n credu bod llythrennedd yn y cyfryngau yn elfen hanfodol o hyn. Mae ein [Strategaeth Tair Blynedd ar Llythrennedd yn y Cyfryngau](#) yn esbonio sut byddwn yn arfer ein dyletswyddau. Mae'r ddogfen ymgynghori hon yn nodi ein datganiad arfaethedig o argymhellion, sy'n un o'r prif elfennau strategol i'w cyflawni ym mlwyddyn gyntaf y strategaeth. Mae ein hargymhellion arfaethedig hefyd yn adeiladu ar ein [Hadolygiad o Gyfryngau Gwasanaeth Cyhoeddus](#) a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2025, a oedd yn nodi ein safbwyntiau ynghylch sut gall Darlledwyr Gwasanaeth Cyhoeddus (PSBs) a darlledwyr masnachol mawr gyfrannu at llythrennedd yn y cyfryngau yn y DU.
- 1.4 Mae Pennod 4 yn nodi gweledigaeth glir ar gyfer sut gall darparwyr gwasanaethau gyfrannu at wella llythrennedd yn y cyfryngau ledled y DU. Rydyn ni'n amlinellu fframwaith ar gyfer gweithredu sy'n adlewyrchu ein hymrwymiad i rymuso pobl a meithrin amgylchedd ar-lein mwy gwybodus.

Beth yw ein nodau ar gyfer yr argymhellion hyn?

- 1.5 Mae pedwar nod lefel uchel wrth galon yr argymhellion arfaethedig. Dyma'r nodau:
 - a) Gwasanaethau'n cael eu dylunio i roi dewis ystyrlon i bobl o ran sut maen nhw'n ymgysylltu â chynnwys.
 - b) Pobl yn cael eu grymuso i siapio a rheoli eu profiadau eu hunain.
 - c) Pobl yn cael eu helpu i ddatblygu sgiliau ymgysylltu beirniadol, gan feithrin ymddiriedaeth a hyder.
 - d) Gwelliant parhaus ar gyfer y pynciau hyn drwy werthuso parhaus.
- 1.6 Mae'r nodau hyn yn berthnasol i'n hamcanion rheoleiddio ar draws darlledu a'r cyfryngau, a meysydd ffocws ein gwaith Diogelwch Ar-lein.³ Ein nod yw dylanwadu nid yn unig ar y gwasanaethau hynny sydd â'r cyrhaeddiad mwyaf neu sy'n peri'r risg fwyaf, ond hefyd annog arferion da ar draws y sectorau.
- 1.7 Rydyn ni'n cydnabod bod darparwyr gwasanaethau'n amrywio o ran maint a chyrhaeddiad. Mae ein hargymhellion arfaethedig wedi'u bwriadu i fod yn gymesur. Er enghraifft, nid ydyn ni'n disgwyl i ddarparwyr gwasanaethau bach gymryd yr un camau â'r darparwyr gwasanaethau mwyaf. Rydyn ni'n cydnabod, er bod rhai o'r darparwyr gwasanaeth mwyaf eisoes yn cyd-fynd â'r argymhellion arfaethedig hyn, mai dim ond dechrau ystyried sut gallant hybu llythrennedd yn y cyfryngau ymysg eu defnyddwyr mae chwaraewyr eraill.

Y pedwar maes ffocws, sydd wedi'u hamlinellu yn ein ³ [map Diogelwch Ar-lein](#), yw: llywodraethu, dylunio, dewis ac ymddiriedaeth.

- 1.8 Nid yw'r argymhellion arfaethedig yn set o reolau gorfodol. Yn hytrach, maen nhw'n cynrychioli datganiad o arferion da sydd â'r bwriad o helpu darparwyr gwasanaethau i ddeall sut gallant hybu llythrennedd yn y cyfryngau. Rydyn ni'n nodi 10 maes allweddol lle gall camau gweithredu gan llwyfannau ar-lein, gwasanaethau darlledu a gwasanaethau ffrydio wneud gwahaniaeth ystyrlon o ran grymuso pobl (gweler Ffigur 1 isod).
- 1.9 Dyma gyfle i fabwysiadu'r arferion gorau o ran hybu llythrennedd yn y cyfryngau gan ddarparwyr gwasanaethau ar-lein sy'n cael eu rheoleiddio (gan gynnwys gwasanaethau chwilio a gwasanaethau defnyddiwr-i-ddefnyddiwr), gwasanaethau darlledu a ffrydio,⁴ a gwasanaethau deallusrwydd artiffisial cynhyrchiol. Mae eu gwasanaethau'n siapio sut rydyn ni'n ymwneud â'r byd o'n cwmpas, a gyda'r dylanwad hwnnw daw cyfrifoldeb. Mae gweithredu'r argymhellion arfaethedig hyn yn gyfle i feithrin ymddiriedaeth, grymuso pobl, a chyfrannu at amgylchedd digidol iachach. Rydyn ni'n gwahodd darparwyr gwasanaethau, a chymdeithas yn gyffredinol, i ymuno â ni yn yr ymgyrch hon i sicrhau bod cyfathrebiadau'n gweithio i bawb.

Pwy ddylai ddilyn yr argymhellion hyn?

- 1.10 Mae'r argymhellion arfaethedig wedi'u hanelu at amrywiaeth eang o endidau sy'n ei gwneud hi'n bosib creu, cynnal a dosbarthu cynnwys a chyfryngau sy'n cyrraedd cynulleidfaoedd sylweddol yn y DU drwy llwyfannau darlledu, ar-alw ac ar-lein, gan gynnwys cyfryngau cymdeithasol a gwasanaethau ffrydio.⁵ Mae'r dull unedig hwn yn cydnabod bod pobl yn newid yn ddi-dor wrth ymgysylltu â chynnwys analog a digidol ar draws y gwasanaethau hyn.
- 1.11 Llwyfannau ar-lein yw penseiri offer ar-lein sy'n siapio profiadau defnyddwyr; ac mae darlledwyr yn ffynonellau newyddion, cynnwys a gwybodaeth dylanwadol gyda'r gallu i gyrraedd mwy o bobl, sy'n golygu eu bod yn sianel hanfodol ar gyfer datblygu llythrennedd yn y cyfryngau ar raddfa fawr. Gall y darparwyr gwasanaethau hyn gyflawni mwy a mynd ymhellach, ac rydyn ni'n gobeithio y byddant yn rhoi sylw i'r argymhellion arfaethedig hyn.

Beth rydyn ni'n ei gynnig?

Yr hyn rydyn ni'n ei gynnig

Rydyn ni'n cynnig bod darparwyr gwasanaethau'n gweithredu ar argymhellion mewn 10 maes, sydd wedi'u nodi isod. Mae argymhellion arfaethedig 1-5 ac 8-10 ar gyfer pob gwasanaeth, mae argymhelliad arfaethedig 6 ar gyfer llwyfannau ar-lein yn benodol, ac mae argymhelliad arfaethedig 7 ar gyfer gwasanaethau darlledu a gwasanaethau ffrydio yn benodol. Mae Ffigur 1 yn cyflwyno'r argymhellion lefel uchel, ac mae pob un ohonynt yn cael eu hategu gan argymhellion manylach a amlinellir ym Mhennod 4.

Dylunio i roi gwell dewis i ddefnyddwyr

⁴ Er enghraifft: PSBs, gan gynnwys eu gwasanaethau fideo ar-alw (VoD); darlledwyr trwyddedig eraill (nad ydynt yn PSBs), VoD, gan gynnwys gwasanaethau fideo ar-alw drwy danysgrifio (SVoD) a gwasanaethau fideo ar-alw sy'n cael eu cefnogi gan hysbysebion (AVoD); sianeli teledu ffrydio am ddim sy'n cael eu cefnogi gan hysbysebion (FAST), a gwasanaethau ffrydio/ar-lein, gan gynnwys llwyfannau teledu, radio a sain ar-lein.

⁵ Gweler Pennod 3 i ddeall i ba endidau mae'r argymhellion arfaethedig hyn yn berthnasol.

1. **Gwreiddio llythrennedd yn y cyfryngau drwy ddylunio**, gan wneud dewisiadau dylunio cynhwysol yn egwyddor sylfaenol mewn pensaernïaeth a pholisi gwasanaethau
2. **Cynnig dewisiadau clir, ystyrlon a gwybodaeth dryloyw** ar adegau allweddol ym mhrofiad y gwasanaeth

Grymuso pobl wrth ddefnyddio

3. **Rhoi offer ymarferol i bobl** er mwyn rheoli ac addasu eu profiadau ar-lein
4. **Rhoi'r wybodaeth, y sgiliau a'r hyder i bobl** er mwyn deall, dehongli ac asesu'n feirniadol hygyrdded y cynnwys maen nhw'n ei weld
5. **Grymuso a chefnogi rhieni a gofalmwr** i arwain a chefnogi defnyddwyr iau mewn ffyrdd ystyrlon sy'n briodol i'w hoedran
6. **Grymuso a galluogi trydydd partïon arbenigol** i ddarparu gwell cymorth, gan helpu i ymestyn cyrhaeddiad ac effaith ymdrechion llythrennedd yn y cyfryngau

Meithrin ymddiriedaeth y tu hwnt i'r gwasanaeth

7. **Helpu pobl i ddeall, dehongli ac asesu hygyrdded gwybodaeth** drwy greu a/neu hyrwyddo rhaglenni neu gynnwys addysgol perthnasol
8. **Hybu llythrennedd yn y cyfryngau y tu hwnt i'w gwasanaethau**, gan fuddsoddi mewn ymgyrchoedd, cynnwys a phartneriaethau sy'n hybu sgiliau llythrennedd yn y cyfryngau
9. **Cefnogi llythrennedd yn y cyfryngau ymysg cynulleidfaoedd amrywiol a chynulleidfaoedd nad ydynt yn cael eu gwasanaethu'n ddigonol**

Gwerthuso'r hyn sy'n gweithio

10. **Cynnal a chyhoeddi gwerthusiadau** o effeithiau eu dewisiadau a'u gweithgareddau

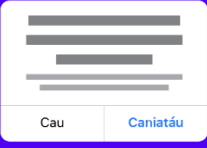
Ffigur 1: Ein hargymhellion arfaethedig

Dylunio ar gyfer cynnig dewis gwell i ddefnyddwyr



Ymgorffori llythrennedd yn y cyfryngau trwy ddylunio, gan wneud dewisiadau dylunio cynhwysol sy'n egwyddor sylfaenol pan ddaw at bensaerniaeth gwasanaethau a pholisi

Cynnig dewisiadau clir ac ystyrlon a gwybodaeth dryloyw ar bwyntiau allweddol wrth ddefnyddio'r gwasanaeth



Grymuso pobl wrth ddefnyddio



Rhoi'r adnoddau ymarferol sydd eu hangen ar bobl i reoli a theilwra eu profiadau ar-lein

Grymuso pobl â'r wybodaeth, sgiliau a hyder i ddeall, dehongli ac asesu'n feirniadol hygredd y cynnwys y maent yn ei weld



Sut cafodd y cynnwys hwn ei greu?
Cynnwys synthetig neu wedi'i addasu
Sain neu gynnwys gweddol sydd wedi'i olygu'n lythrennedd neu ei greu'n ddigidol. **Dysgwch fwy**

Grymuso a chefnogi rhieni a gofawyr i gynnig arweiniad a diogelu defnyddwyr ifanc, a hynny mewn ffyrdd ystyrlon sy'n addas i'w hoedran

Grymuso, galluogi a chydweithio â thrydydd partion y gellid ymddiried ynddynt, i ddarparu mwy o gymorth, gan helpu i ehangu a gwella effaith yr ymdrechion i wella llythrennedd yn y cyfryngau

Meithrin ymddiriedaeth y tu hwnt i gynnwys a gwasanaeth y platform

Helpu pobl i ddeall, dehongli ac asesu hygredd gwybodaeth drwy greu a/neu hyrwyddo rhaglennu perthnasol neu gynnwys addysgiadol



Hybu llythrennedd yn y cyfryngau y tu hwnt i'w gwasanaethau eu hunain, gan fuddsoddi mewn ymgyrchoedd, cynnwys a phartneriaethau sy'n hyrwyddo sgiliau llythrennedd yn y cyfryngau

Gwerthuso beth sy'n gweithio

Cefnogi llythrennedd yn y cyfryngau ymhlith cynulleidfaoedd amrywiol a'r rhai nad ydynt yn cael eu gwasanaethu'n ddigonol



Cynnal a chyhoeddi gwerthusiadau o effaith eu dewisiadau a'u gweithgarwch



Y camau nesaf

- 1.12 Rydyn ni'n ymgynghori ar y cynigion sy'n cael eu hegluro ym Mhenodau 3, 4 a 5, sy'n ymdrin â'r gwasanaethau arfaethedig sydd wedi'u targedu, yr argymhellion arfaethedig ac asesiadau effaith Ofcom. Rydyn ni'n gwahodd rhanddeiliaid i gyflwyno eu sylwadau erbyn 8 Rhagfyr 2025. Byddwn yn cyhoeddi set derfynol o argymhellion, gan ymgorffori'r adborth a gafwyd, erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.
- 1.13 Rydyn ni'n bwriadu ailedrych ar y datganiad o argymhellion terfynol a'i ddiweddarau dros amser wrth i ddeddfwriaeth a thechnoleg barhau i ddatblygu, er mwyn sicrhau eu bod yn dal yn berthnasol ac yn effeithiol.

2. Cefndir

Llythrennedd yn y Cyfryngau fel blaenoriaeth strategol

- 2.1 Mae llythrennedd yn y cyfryngau yn rhan allweddol o'n cenhadaeth i sicrhau bod cyfathrebiadau'n gweithio i bawb. Rydyn ni'n diffinio llythrennedd yn y cyfryngau fel “y gallu i ddefnyddio, deall a chreu cyfryngau a chyfathrebiadau ar draws nifer o fformatau a gwasanaethau”.
- 2.2 Yn ein [Cynllun Tair Blynedd](#) a gyhoeddwyd yn ddiweddar, fe wnaethom nodi llythrennedd yn y cyfryngau fel un o'n blaenoriaethau strategol traws-sector. Mae rhagor o fanylion am yr ymrwymiad hwn yn ein [Strategaeth Tair Blynedd ar gyfer Llythrennedd yn y Cyfryngau](#), sy'n amlinellu ein tair blaenoriaeth strategol, sef: Ymchwil, Tystiolaeth a Gwerthuso; Ymgysylltu â Llwyfannau; a Phobl a Phartneriaethau; ac mae'n nodi sut byddwn yn arfer ein dyletswyddau. Mae'r ddogfen hon yn arbennig o berthnasol i'r flaenoriaeth Ymgysylltu â Llwyfannau, lle roedden ni wedi ymrwymo i ymgysylltu â Llwyfannau a darlledwyr ar-lein ynghylch eu rôl yn cefnogi llythrennedd yn y cyfryngau drwy eu gwasanaethau. Mae'r ddogfen hon hefyd yn cynrychioli un o'r prif elfennau strategol i'w cyflawni ym mlwyddyn gyntaf y strategaeth.
- 2.3 Mae rhoi mwy o reolaeth i bobl dros eu profiad ar-lein yn flaenoriaeth strategol i Ofcom hefyd, fel y nodir yn ein [Map Diogelwch Ar-lein](#), ac rydyn ni'n credu bod llythrennedd yn y cyfryngau yn elfen hanfodol o hyn.
- 2.4 Mae'r argymhellion arfaethedig hyn hefyd yn adeiladu ar ein [Hegwyddorion Arferion Gorau ar gyfer Llythrennedd yn y Cyfryngau drwy Ddylunio](#), a gyhoeddwyd yn 2024, sy'n nodi'r arferion gorau ar gyfer hybu llythrennedd yn y cyfryngau ar lwyfannau ac sy'n sail i lawer o'r argymhellion arfaethedig yn y ddogfen hon, yn enwedig mewn perthynas â sut mae gwasanaethau'n cael eu dylunio⁶ a'r [Adolygiad o Gyfryngau Gwasanaeth Cyhoeddus](#), a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2025, sy'n nodi ein barn ar sut gall PSBs a darlledwyr masnachol mawr gyfrannu at llythrennedd yn y cyfryngau yn y DU.

Y cyd-destun cyfreithiol

- 2.5 Mae Adran 11(1) o'r Ddeddf yn gosod dyletswydd statudol ar Ofcom i hybu llythrennedd yn y cyfryngau. Yn benodol, mae'n ei gwneud yn ofynnol i ni, ymysg pethau eraill, gymryd camau i greu neu i annog eraill i sicrhau gwell dealltwriaeth ymysg y cyhoedd o natur deunydd sy'n cael ei gyhoeddi drwy gyfryngau electronig, sut mae'n cael ei ddewis a'i gyrchu, a'r offer sydd ar gael i'w reoli. Mae hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i ni annog y datblygiad a'r defnydd o dechnoleg hawdd ei defnyddio sy'n cefnogi rheolaeth defnyddwyr dros ddeunydd o'r fath sy'n cael ei gyhoeddi drwy gyfryngau electronig.
- 2.6 Mae'r Ddeddf Diogelwch Ar-lein yn ychwanegu eglurder a phenodoldeb at ein dyletswyddau llythrennedd yn y cyfryngau, yn enwedig mewn perthynas â gwasanaethau ar-lein sy'n cael eu rheoleiddio. Ymysg pethau eraill, cyflwynodd y Ddeddf Diogelwch Ar-lein

⁶ Ym mis Hydref 2024, fe wnaethom gyhoeddi bod Google Search, The LEGO Group, Pinterest a Roblox wedi ymrwymo'n wirfoddol i fabwysiadu Egwyddorion Arferion Gorau Ofcom, sydd wedi cael eu datblygu ar y cyd â chynrychiolwyr arbenigol o'r diwydiant, cymdeithas sifil a'r gymuned academiaidd.

adran 11(1D) o'r Ddeddf, sy'n mynnu ein bod yn cyhoeddi datganiad sy'n argymhell ffyrdd y gallai eraill ddatblygu, cyflawni a gwerthuso gweithgareddau neu fentrau sy'n berthnasol i llythrennedd yn y cyfryngau mewn perthynas â gwasanaethau chwilio a gwasanaethau defnyddiwr-i-ddefnyddiwr sy'n cael eu rheoleiddio.⁷

- 2.7 Fel yr amlinellwyd uchod, er bod adran 11(1D) yn canolbwyntio'n benodol ar wasanaethau chwilio a defnyddiwr-i-ddefnyddiwr sy'n cael eu rheoleiddio, mae adran 11(1) yn ymwneud â chyfryngau electronig yn ehangach. Mae'r argymhellion arfaethedig yn y ddogfen hon yn ymestyn y tu hwnt i wasanaethau chwilio a defnyddiwr-i-ddefnyddiwr sy'n cael eu rheoleiddio o dan y Ddeddf Diogelwch Ar-lein, ac maen nhw wedi'u cyfeirio at amrywiaeth ehangach o lwyfannau ar-lein yn ogystal â gwasanaethau darlledu a gwasanaethau ffrydio sy'n creu, yn cynnal ac yn dosbarthu cynnwys a chyfryngau.
- 2.8 Mae adran 11(1E) yn ei gwneud yn ofynnol i ni gyhoeddi datganiad o argymhellion ac unrhyw fersiynau diwygiedig mewn modd sy'n sicrhau bod y rhai sy'n debygol o gael eu heffeithio yn ymwybodol ohono. Yn unol â'r ddyletswydd hon, fe wnaethom ymrwymo i gyhoeddi ein hargymhellion arfaethedig cyntaf ar gyfer ymgynghoriad ym mis Medi 2025. Mae'r ymgynghoriad hwn yn gofyn am adborth ar yr argymhellion arfaethedig, ond mae hefyd yn ffordd o'u dwyn i sylw rhanddeiliaid perthnasol.

Y cysylltiad rhwng llythrennedd yn y cyfryngau a diogelwch ar-lein

- 2.9 Daeth Ofcom yn rheoleiddiwr diogelwch ar-lein y DU ar ôl i'r Ddeddf Diogelwch Ar-lein ddod yn gyfraith, ac mae'r ddogfen hon yn cyfrannu at gyflawni ein blaenoriaethau diogelwch ar-lein. Yn ein [Map Diogelwch Ar-lein](#) wedi'i ddiweddarau a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2024, fe wnaethom nodi wyth blaenoriaeth strategol i lywio ein hymdrechion cychwynnol. Blaenoriaeth 7 yw 'rhoi rhagor o reolaeth i bobl dros eu profiad ar-lein'. Mae'r ddogfen hon yn cyflawni'r flaenoriaeth hon, fel y bydd yr ymgynghoriad sydd ar y gweill ar fesurau arfaethedig yn y Codau Ymarfer sy'n ymwneud â'r dyletswyddau grymuso defnyddwyr ar wasanaethau Categori 1, sydd wedi'i drefnu ar gyfer 2026.⁸
- 2.10 Fel y nodir uchod, mae Ofcom yn diffinio llythrennedd yn y cyfryngau fel "y gallu i ddefnyddio, deall a chreu cyfryngau a chyfathrebiadau ar draws nifer o fformatau a gwasanaethau".
- 2.11 Mae cysylltiad agos rhwng llythrennedd yn y cyfryngau a diogelwch ar-lein. Mae llythrennedd yn y cyfryngau yn darparu'r sgiliau meddwl beirniadol a'r hyder digidol sydd eu hangen ar unigolion i lywio drwy fannau ar-lein yn gyfrifol ac yn ddiogel. Drwy ddeall sut mae cynnwys yn cael ei greu, ei rannu a'i ddefnyddio, mae pobl yn gallu adnabod camwybodaeth yn well, osgoi cynnwys niweidiol, diogelu eu data personol a gwneud dewisiadau gwybodus am yr hyn maen nhw'n ei weld ac yn ei rannu ar-lein. Felly mae

⁷ Mae adran 11(3) o'r Ddeddf yn diffinio "gwasanaeth sy'n cael ei reoleiddio" fel (a) gwasanaeth defnyddiwr-i-ddefnyddiwr sy'n cael ei reoleiddio neu (b) gwasanaeth chwilio sy'n cael ei reoleiddio, fel y diffinnir yn adran 4 o [Ddeddf Diogelwch Ar-lein 2023](#).

⁸ Mae [Adran 15](#) o'r Ddeddf yn nodi'r dyletswyddau i rymuso defnyddwyr sy'n oedolion mewn perthynas â gwasanaethau Categori 1, gan ganolbwyntio ar roi rhagor o reolaeth i ddefnyddwyr sy'n oedolion dros y cynnwys maen nhw'n ei weld.

llythrennedd yn y cyfryngau yn cefnogi profiadau mwy diogel ar-lein; ond mae hefyd yn mynd ymhellach, gan helpu pobl i fanteisio i'r eithaf ar eu bywyd ar-lein.

- 2.12 Rydyn ni'n cydnabod rolau ategol, ond gwahanol, ein dyletswyddau llythrennedd yn y cyfryngau a'r drefn diogelwch ar-lein. Mae diogelwch ar-lein yn canolbwyntio ar ddiogelu unigolion rhag niwed ar lwyfannau sy'n cael eu rheoleiddio, ond nod llythrennedd yn y cyfryngau yw cyflenwi pobl â'r sgiliau sydd eu hangen arnynt i asesu a defnyddio cynnwys yn feirniadol. Mae'r ddau faes hyn yn atgyfnerthu ei gilydd. Felly, gall rhai o'r argymhellion arfaethedig yn y ddogfen hon orgyffwrdd â mesurau presennol o dan y drefn diogelwch ar-lein, neu eu hategu.⁹
- 2.13 Mae'n bwysig gwahaniaethu rhwng yr argymhellion nad ydynt yn orfodol yn y ddogfen hon a'r gofynion gorfodol a nodir yn y Ddeddf Diogelwch Ar-lein, sy'n cael eu hegluro ymhellach yng Nghodau Ymarfer a chanllawiau Ofcom. Mae'r Ddeddf Diogelwch Ar-lein yn gosod rhwymedigaethau cyfreithiol ar wasanaethau sy'n cael eu rheoleiddio a gall darparwyr gwasanaethau sy'n cael eu rheoleiddio sy'n methu cyflawni eu rhwymedigaethau cyfreithiol o dan y Ddeddf Diogelwch Ar-lein wynebu camau gorfodi. Mae hefyd yn bwysig nodi bod yr argymhellion arfaethedig hyn wedi'u hanelu at ystod ehangach o ddarparwyr gwasanaethau y tu hwnt i'r rhai sy'n cael eu rheoleiddio o dan y Ddeddf Diogelwch Ar-lein (gweler Pennod 3).
- 2.14 Ni ddylid dehongli'r ddogfen hon fel datganiad o bolisi Ofcom ar ganllawiau neu Godau Ymarfer eraill o dan y Ddeddf Diogelwch Ar-lein, na'i hystyried fel rhywbeth sy'n achub y blaen ar unrhyw waith datblygu polisi yn y dyfodol. Er bod cysylltiadau agos rhwng llythrennedd yn y cyfryngau, gwaith rheoleiddio darlledu a diogelwch ar-lein, mae'r rhain yn feysydd polisi ar wahân.
- 2.15 Rydyn ni'n cydnabod rolau ategol, ond gwahanol, llythrennedd yn y cyfryngau a'r drefn diogelu data. Mae diogelu data yn canolbwyntio ar ddiogelu data personol unigolion a sicrhau bod darparwyr gwasanaethau yn prosesu'n gyfreithlon, yn deg ac yn dryloyw, ond nod llythrennedd yn y cyfryngau yw cyflenwi unigolion â'r wybodaeth a'r sgiliau i ddeall sut gall eu data siapia eu profiadau ar-lein. Felly, gall rhai o'r argymhellion arfaethedig yn y ddogfen hon hefyd groestorri neu orgyffwrdd â rhwymedigaethau presennol o dan y drefn diogelu data lle mae darparwyr gwasanaeth yn prosesu data personol. Mae'n bwysig gwahaniaethu rhwng statws anorfodol yr argymhellion arfaethedig a'r gofynion gorfodol a nodir yn neddfwriaeth diogelu data'r DU. Rydyn ni'n disgwyl i ddarparwyr gwasanaethau gydymffurfio'n llawn â deddfwriaeth diogelu data, gan gynnwys GDPR y DU, a rhoi sylw i ganllawiau perthnasol gan Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth.¹⁰

Y cysylltiad rhwng llythrennedd yn y cyfryngau a darlledu

- 2.16 Wrth i bobl symud dreulio mwy o'u hamser gwyllo a gwrando ar-lein, mae darlledwyr yn dosbarthu mwy a mwy o'u cynnwys ar eu llwyfannau fideo ar-alw (VoD) eu hunain, a drwy llwyfannau ar-lein trydydd parti fel llwyfannau rhannu fideos (VSPs), er mwyn cyrraedd cynulleidfaoedd ehangach.

⁹ Mae rhagor o wybodaeth am godau a chanllawiau ar gael yn ofcom.org.uk/cymru/online-safety.

¹⁰ Mae rhagor o wybodaeth am godau a chanllawiau ar gael yn ico.org.uk.

- 2.17 Gall gwasanaethau darlledu a gwasanaethau ffrydio chwarae fwy o rôl yn cyrraedd pobl a chefnogi llythrennedd yn y cyfryngau. Maen nhw'n gallu helpu i sicrhau bod pobl yn gallu cael gafael ar eu cynnwys, ei ddefnyddio a'i deall nid yn unig eu apiau a'u llwyfannau VoD eu hunain, ond hefyd y llwyfannau ar-lein lle maen nhw'n cynnal neu'n rhannu eu cynnwys. Maen nhw hefyd yn chwarae rôl bwysig yn helpu pobl i feddwl yn feirniadol am gynnwys maen nhw'n dod ar ei draws, a hynny ar eu llwyfannau eu hunain neu mewn mannau eraill.
- 2.18 Mae PSBs yn benodol yn chwarae rôl hollbwysig ar-lein, nid yn unig fel ffynonellau dibynadwy o newyddion a gwybodaeth, ond hefyd fel cyfranwyr allweddol at drafodaeth gyhoeddus ac ymwybyddiaeth o llythrennedd yn y cyfryngau. Drwy raglenni amserol, newyddion, a mentrau a chynnwys addysgol, maen nhw'n cefnogi ymwybyddiaeth pobl o'r cyfryngau yn uniongyrchol. Mae eu gallu i gyrraedd cynulleidfaoedd eang ac amrywiol, y mae ganddynt eisoes berthynas ddibynadwy â nhw, yn eu gwneud yn sianel hanfodol ar gyfer hybu llythrennedd yn y cyfryngau ar raddfa fawr. Rydyn ni'n croesawu ac yn gwerthfawrogi'r cyfraniad hwn.
- 2.19 Mae sector darlledu'r DU yn wynebu newid sylweddol. Rydyn ni wedi nodi ein safbwyntiau ar y newidiadau a'r blaenoriaethau hyn drwy'r [Adolygiad o Gyfryngau Gwasanaeth Cyhoeddus](#), lle roedden ni wedi annog darlledwyr gwasanaeth cyhoeddus i fuddsoddi mewn llythrennedd yn y cyfryngau yn y DU a chyfrannu at hynny. Fe wnaethom dynnu sylw at eu perthynas unigryw a dibynadwy â chynulleidfaoedd fel ased gwerthfawr i helpu pobl i fagu hyder wrth ddefnyddio gwasanaethau digidol, llywio cynnwys ar-lein, a diogelu eu hunain rhag camwybodaeth a thwyllwybodaeth.
- 2.20 Fodd bynnag, mae PSBs yn wynebu cystadleuaeth ffyrnig gan wasanaethau eraill, yn enwedig o ran ennyn diddordeb cynulleidfaoedd iau. Mewn tirwedd ddigidol sy'n fwy a mwy cymhleth, mae gallu cynulleidfaoedd i ddod o hyd i PSBs a'u defnyddio yn golygu bod llythrennedd yn y cyfryngau yn hanfodol i'w llwyddiant hirdymor. Felly, mae buddsoddiad parhaus PSBs mewn llythrennedd yn y cyfryngau yn bwysicach nag erioed. Fel rhan o'r dirwedd hon sy'n datblygu, mae disgwyl i'r Llywodraeth ddechrau proses Adolygu Siarter y BBC yn nes ymlaen eleni, a byddwn yn trafod â nhw ynghylch sut gall y BBC barhau i chwarae rôl hollbwysig yn y gwaith o hybu llythrennedd yn y cyfryngau.¹¹

Beth sy'n cael sylw yn y ddogfen hon

- 2.21 Mae gweddill y ddogfen hon yn cynnwys y canlynol:
- a) Mae Pennod 3 yn amlinellu'r gwasanaethau arfaethedig sy'n cael eu targedu gan yr argymhellion arfaethedig.
 - b) Mae Pennod 4 yn amlinellu'r argymhellion arfaethedig.
 - c) Mae Pennod 5 yn amlinellu ein hasesiadau effaith.
 - d) Mae'r Atodiadau'n egluro sut gallwch chi ymateb i'r ymgynghoriad hwn.
- 2.22 Fel yr esboniwyd uchod, rydyn ni'n gwahodd safbwyntiau rhanddeiliaid ar y cynigion a nodir ym Mhenodau 3 i 5 erbyn 8 Rhagfyr 2025. Ar ôl ystyried yr ymatebion, byddwn yn cyhoeddi ein hargymhellion terfynol erbyn diwedd y flwyddyn ariannol hon.

¹¹ Mae gan y BBC rôl unigryw yn yr ecosystem ddarlledu. Mae cynulleidfaoedd yn ystyried y BBC yn llais dibynadwy yn nhirwedd cyfryngau'r DU ac mae ei wasanaethau ar-lein yn borth i lawer o gynulleidfaoedd y DU er mwyn deall y byd.

- 2.23 Wrth i ddeddfwriaeth a thechnoleg barhau i ddatblygu, byddwn yn ailedrych ar y datganiad o argymhellion terfynol a'i fireinio i sicrhau eu bod yn dal yn berthnasol ac yn effeithiol.

3. Gwasanaethau wedi'u targedu

- 3.1 Mae'r argymhellion arfaethedig wedi'u hanelu at amrywiaeth eang o endidau sy'n ei gwneud hi'n bosib creu, cynnal a dosbarthu cynnwys a chyfryngau sy'n cyrraedd cynulleidfaoedd sylweddol yn y DU drwy lwyfannau darlledu, ar-alw ac ar-lein, gan gynnwys cyfryngau cymdeithasol a gwasanaethau ffrydio.
- 3.2 Dyma enghreifftiau o wasanaethau o'r fath:
- a) Gwasanaethau defnyddiwr-i-ddefnyddiwr fel cyfryngau cymdeithasol, VSPs, fforymau, apiau negeseuon a gemau ar-lein, a gwasanaethau chwilio;
 - b) Gwasanaethau darlledu a gwasanaethau ffrydio fel y PSBs, gan gynnwys eu gwasanaethau VoD, darlledwyr nad ydynt yn PSBs, VoD, gan gynnwys gwasanaethau fideo ar-alw drwy danysgrifio (SVoD) a gwasanaethau fideo ar-alw sy'n cael eu cefnogi gan hysbysebion (AVoD), sianeli teledu ffrydio am ddim sy'n cael eu cefnogi gan hysbysebion (FAST), a gwasanaethau ffrydio/ar-lein, gan gynnwys llwyfannau teledu, radio a sain ar-lein;
 - c) Gwasanaethau deallusrwydd artiffisial cynhyrchiol, fel sgwrsfotiau, apiau cymeriad deallusrwydd artiffisial, a chynhyrchwyr sain, delweddau a fideo, yn ogystal â mathau eraill o wasanaethau creu cynnwys deallusrwydd artiffisial cynhyrchiol. Mae'r gwasanaethau hyn yn ail-lunio'r dirwedd ddigidol drwy awtomeiddio'r broses o greu cynnwys, personoli'r broses ddosbarthu a galluogi profiadau mwy rhyngweithiol a chynhwysfawr. Mae'r gwasanaethau hyn mewn sefyllfa dda i wreiddio arferion llythrennedd yn y cyfryngau yn gynnar wrth i'r dechnoleg barhau i ddatblygu;
 - d) Gwasanaethau eraill sy'n canolbwyntio ar gynnwys sy'n cyfuno, dosbarthu a chyhoeddi cynnwys¹² ar draws cymysgedd o wefannau, apiau, teledu a llwyfannau ar-lein i gyrraedd cynulleidfaoedd. Mae enghreifftiau'n cynnwys cyfryngwyr ar-lein neu lwyfannau teledu ar-lein. Mae newidiadau parhaus mewn arferion gwyllo a modelau busnes tuag at y gwasanaethau hyn a gwasanaethau eraill sy'n dod i'r amlwg, ynghyd â'r rhai a ragwelir dros y blynyddoedd nesaf, yn tynnu sylw at yr angen cynyddol am gymorth cyson o ran llythrennedd yn y cyfryngau, ni waeth ble na sut mae pobl yn cael gafael ar gyfryngau.

Cwestiwn 1: Ydy hi'n glir at ba fath o sefydliadau y mae'r 10 argymhelliad arfaethedig wedi'u hanelu? Rhwch resymau a thystiolaeth i gefnogi eich ateb.

Cwestiwn 2: Oes gennych chi unrhyw sylwadau ynghylch a ddylent fod yn berthnasol i bob sefydliad, gan gynnwys rhai o wahanol faint a rhai â gwahanol fodelau gweithredu? Rhwch resymau a thystiolaeth i gefnogi eich ateb.

¹² Mae cynnwys yn cyfeirio at unrhyw fath o wybodaeth, mynegiant neu ddeunydd creadigol sy'n cael ei gynhyrchu a'i rannu at ddibenion defnyddio, cyfathrebu neu ymgysylltu.

4. Ein hargymhellion

Cyflwyniad

- 4.1 Mae ein hargymhellion arfaethedig wedi cael eu grwpio'n bedwar categori penodol, sydd wedi'u dylunio i gyd-fynd yn fras â theithiau arferol defnyddwyr drwy amgylcheddau digidol:
- a) **Dylunio:** Argymhellion sy'n canolbwyntio ar sut gall darparwyr gwasanaethau ddylunio eu gwasanaethau i gynnig dewis gwybodus a rheolaeth ystyrion i bobl o'r cychwyn cyntaf.
 - b) **Wrth Ddefnyddio:** Argymhellion sydd â'r nod o rymuso pobl wrth iddynt ymgysylltu'n weithredol â chynnwys a nodweddion.
 - c) **Y tu hwnt i'r gwasanaeth:** Argymhellion sy'n annog darparwyr gwasanaethau i gyfrannu at llythrennedd yn y cyfryngau yn ehangach, gan gynnwys drwy bartneriaethau ac allgymorth y tu hwnt i'w llwyfan eu hunain.
 - d) **Gwerthuso'r hyn sy'n gweithio:** Argymhellion sy'n hybu'r gwaith o asesu mentrau llythrennedd yn y cyfryngau a gwella profiadau pobl yn barhaus drwy bob un o'r tri cham uchod (hy drwy ddylunio, wrth ddefnyddio a thu hwnt i'r llwyfan).
- 4.2 Ar gyfer pob un o'r 10 argymhelliad arfaethedig, rydyn ni'n egluro pwrpas yr argymhelliad ac yn nodi'r sylfaen dystiolaeth ategol. Mae pob argymhelliad arfaethedig yn gysylltiedig â mater penodol y mae'n dymuno rhoi sylw iddo, gydag esboniad pam mae cyfiawnhad dros weithredu pellach gan ddarparwyr gwasanaeth yn y maes hwnnw. Rydyn ni hefyd yn cyflwyno'r sylfaen dystiolaeth sy'n sail i'r heriau a nodwyd a'r enghreifftiau o arferion da rydyn ni'n annog darparwyr i'w mabwysiadu.
- 4.3 Mae'r adrannau isod yn ymhelaethu ar yr argymhellion arfaethedig hyn.

Dylunio

- 4.4 Mae'r argymhellion arfaethedig yn yr adran hon yn canolbwyntio ar sut gall darparwyr gwasanaethau ddylunio eu gwasanaethau i gynnig dewis gwybodus a rheolaeth ystyrion i bobl o'r cychwyn cyntaf. Rydyn ni'n gwneud argymhellion i wasanaethau'n gyffredinol fel yr esboniwyd ym Mhennod 3, ond mae dau achos lle rydyn ni'n cynnig argymell camau gweithredu i randdeiliaid penodol yn unig. Er enghraifft, mae argymhellion arfaethedig 1-5 ac 8-10 ar gyfer pob darparwr gwasanaethau, mae argymhelliad arfaethedig 6 ar gyfer llwyfannau ar-lein, ac mae argymhelliad arfaethedig 7 ar gyfer darlledwyr a gwasanaethau VoD.
- 4.5 Fel y soniwyd uchod, mae ein Hegwyddorion Arferion Gorau yn nodi beth yw'r arferion gorau ar gyfer hybu llythrennedd yn y cyfryngau ar lwyfannau, yn enwedig mewn perthynas â sut mae gwasanaethau'n cael eu dylunio. Mae'r Egwyddorion Arferion Gorau yn berthnasol ar draws amrywiaeth o fathau o wasanaethau gan gynnwys gwasanaethau chwilio, cyfryngau cymdeithasol, gemau a rhannu fideos.
- 4.6 Rydyn ni'n cydnabod bod rhai llwyfannau ar-lein eisoes wedi addo mabwysiadu'r Egwyddorion Arferion Gorau ac yn mynd ati i weithredu llythrennedd yn y cyfryngau drwy

ddylunio ar eu gwasanaethau. Rydyn ni hefyd yn cydnabod bod nifer o ddarlledwyr a gwasanaethau ffrydio yn dangos arferion da yn y maes hwn drwy eu llwyfannau VoD, a allai fod yn gyfeiriad gwerthfawr i ddarparwyr gwasanaethau eraill fel llwyfannau ar-lein, darlledwyr eraill a gwasanaethau VoD, a newydd-ddyfodiaid.

- 4.7 Rydyn ni'n annog pob llwyfan ar-lein i barhau i ymrwymo i'r egwyddorion hyn fel ffordd o ddangos arweinyddiaeth a chefnogi llythrennedd yn y cyfryngau ledled y DU. Yn benodol, rydyn ni'n argymhell bod darparwyr gwasanaethau Deallusrwydd Artiffisial Cynhyrchiol yn mabwysiadu'r argymhellion hyn yn gynnar, gan eu bod mewn sefyllfa dda i wreiddio arferion llythrennedd yn y cyfryngau o'r cychwyn cyntaf, yn enwedig wrth i'r technolegau hyn ddatblygu a chael eu mabwysiadu'n ehangach gan y cyhoedd.

Argymhelliad 1: Gwreiddio llythrennedd yn y cyfryngau drwy ddylunio, gan wneud dewisiadau dylunio cynhwysol yn egwyddor sylfaenol mewn pensaernïaeth a pholisi gwasanaethau

- 4.8 Mae'r ffordd y mae gwasanaethau'n cael eu cynllunio yn chwarae rôl hollbwysig yn y gwaith o siapio ymddygiad defnyddwyr a meithrin ymddiriedaeth hirdymor. Pan fydd pobl yn deall sut mae gwasanaeth yn gweithredu, yn enwedig sut mae eu data'n cael ei ddefnyddio a pha ddewisiadau maen nhw'n eu gwneud, maen nhw'n gallu ymgysylltu'n fwy ystyrlon a chyfrifol. Mae dewisiadau dylunio cynhwysol yn rhan annatod o llythrennedd yn y cyfryngau drwy ddylunio oherwydd eu bod yn sicrhau bod y rhai ag anghenion amrywiol yn gallu cael gafael ar wasanaethau a chael eu grymuso i ymgysylltu â nhw. Mae hyn yn cynnwys plant, pobl anabl a phobl â llai o hyder digidol.
- 4.9 Er enghraifft, mae'r achos dros llythrennedd yn y cyfryngau drwy ddylunio yn dod yn bwysicach fyth pan fydd plant yn debygol o ddefnyddio gwasanaeth. Mae plant yn rhyngweithio â gwasanaethau'n wahanol i oedolion ac yn aml nid oes ganddynt yr aeddfedrwydd gwybyddol (ac ni ddylid disgwyl iddynt ei gael) i lywio drwy osodiadau preifatrwydd cymhleth neu nodweddion dylunio perswadiol.¹³ Mae ein hymchwil yn dangos nad yw llawer o wasanaethau'n gwahaniaethu rhwng cyfrifon plant ac oedolion wrth gofrestru, gan golli cyfleoedd hollbwysig i roi mesurau diogelwch a phreifatrwydd sy'n briodol i oedran ar waith.¹⁴
- 4.10 **Felly, rydyn ni'n argymhell bod darparwyr gwasanaethau yn mabwysiadu ac yn cyhoeddi polisi ac ymarfer 'llythrennedd yn y cyfryngau drwy ddylunio'.** Dylai hon fod yn ddogfen fyw sy'n datblygu mewn ymateb i anghenion defnyddwyr a newid technolegol. **Rydyn ni hefyd yn argymhell, lle mae plant yn debygol o ddefnyddio'r gwasanaeth, bod darparwyr gwasanaethau yn blaenoriaethu dyluniad sy'n briodol i oedran ac sy'n pwysleisio symlrwydd, diogelwch ac eglurder mewn arferion cynnwys a data.**¹⁵ Mae hyn yn cynnwys

¹³ Mae'r 5Rights Foundation yn nodi tacsonomeg o'r strategaethau dylunio sy'n cael eu defnyddio amlaf i ddylanwadu ar ymddygiad ar gynnyrch a gwasanaethau sy'n boblogaidd ymysg plant. Ffynhonnell: 5Rights, 2023, [Disrupted Childhood: The cost of persuasive design](#); 5Rights Foundation, 2023, [Digital Childhood: Addressing childhood development milestones in the digital environment](#). Mae rhagor o wybodaeth am gamau ymddygiad plant yn yr adran Grwpiau oedran a argymhellir (Adran 7.15).

¹⁴ Ofcom, 2025, [Behavioural Audit of Online Services](#).

¹⁵ Mae [Cod Plant Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth](#) yn nodi sut dylai gwasanaethau ar-lein sy'n debygol o gael eu defnyddio gan blant ddiogelu preifatrwydd a data personol plant ar-lein.

gosodiadau preifatrwydd diofyn, iaith symlach, ac esboniadau clir o nodweddion sydd wedi'u teilwra i gynulleidfaoedd iau.¹⁶ Rhaid i ddarparwyr gwasanaethau hefyd ystyried eu rhwymedigaethau o dan ddeddfwriaeth berthnasol arall (gweler paragraffau 2.11 i 2.15 am gyd-destun ychwanegol).

Argymhelliad 2: Cynnig dewisiadau clir, ystyrlon a gwybodaeth dryloyw ar adegau allweddol ym mhrofiad y gwasanaeth

- 4.11 Mae corff cynyddol o dystiolaeth sy'n dangos bod y ffordd mae llwyfannau ar-lein yn dylunio eu gwasanaethau ac yn cyflwyno dewisiadau i bobl yn siapio sut maen nhw'n ymateb.¹⁷ Mae llenyddiaeth yn dangos bod ymddygiad yn arbennig o agored i newid ar adegau allweddol yn nhaith y defnyddiwr, fel wrth gofrestru.¹⁸ Er mwyn i bobl allu cymryd rheolaeth dros eu profiadau ar-lein a'r cynnwys maen nhw'n ei ddefnyddio, mae angen iddynt gael gwybodaeth glir am y cynnwys ar wasanaethau ar yr adegau allweddol hynny.
- 4.12 Mae ein gwaith ymchwil wedi dangos bod llawer o lwyfannau ar-lein yn annog pobl i dderbyn gosodiadau diofyn wrth gofrestru, yn aml heb egluro'r goblygiadau'n glir.¹⁹ Gall hyn arwain at ddryswch, oherwydd gallai pobl gytuno'n ddarwybod i osodiadau sy'n effeithio ar eu preifatrwydd, ar rannu data, neu ar welededd cynnwys, heb ddeall y canlyniadau'n llawn.²⁰ Mewn rhai achosion, gall y dewisiadau diofyn hyn flaenoriaethu buddiannau llwyfannau dros ddewisiadau a rheolaeth pobl, gan ei gwneud hi'n anoddach i unigolion wneud penderfyniadau gwybodus ynghylch sut mae eu gwybodaeth yn cael ei defnyddio neu sut mae cynnwys yn cael ei guradu ar eu cyfer. Mae ein gwaith ymchwil hefyd yn dangos bod pobl yn tueddu i gadw at eu dewisiadau cychwynnol wrth gofrestru ar gyfer gwasanaeth, sy'n golygu bod hon yn foment hanfodol i hybu dewis wedi'i rymuso.²¹
- 4.13 Mae wedi'i hen sefydlu bod llawer o wasanaethau eisoes yn defnyddio systemau argymell. Mae systemau argymell yn dechnolegau sy'n curadu ac yn personoli'r cynnwys sy'n cael ei ddarparu ar wasanaethau. Fodd bynnag, nid yw'n glir o hyd i ba raddau y mae pobl sy'n defnyddio'r gwasanaethau hyn yn deall sut mae'r systemau hyn yn gweithio, neu a ydynt yn teimlo bod ganddynt ddewisiadau ystyrlon neu fynediad at wybodaeth dryloyw amdanynt.
- 4.14 Gall y diffyg eglurder hwn wneud i bobl deimlo eu bod yn ddi-rym neu'n cael eu camddefnyddio, yn enwedig os nad ydynt yn gwybod sut mae eu data'n cael ei ddefnyddio i siapio eu profiad ar-lein. Gall hefyd gyfrannu at ledaenu camwybodaeth, atgyfnerthu siambr

¹⁶ Er enghraifft: Ofcom, 2025, [Amddiffyn plant rhag niwed ar-lein, Cyfrol 4: Beth ddylai gwasanaethau ei wneud i leihau'r risg o niwed i blant ar-lein](#). t.481. 5Rights Foundation, 2021, [Tick to agree: Age appropriate presentation of published terms](#); Designing for Children's Rights, 2022, [Design Principles: Version 2.0](#); Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth, 2020, [Age appropriate design: a code of practice for online services](#); IEEE, 2021, [IEEE standard for an age appropriate digital services framework based on the 5Rights principles for children](#); Achub y Plant, 2022, [How to write a child friendly document](#).

¹⁷ CMA, 2022, [Online Choice Architecture: How digital design can harm competition and consumers](#).

¹⁸ BIT, 2014, [EAST Framework: Four simple ways to apply behavioural insights](#).

¹⁹ Ofcom, 2025, [Behavioural Audit of Online Services](#).

²⁰ CMA, 2022, [Online Choice Architecture: How digital design can harm competition and consumers](#). Mae'r adroddiad hwn yn darparu tystiolaeth mai gosodiadau diofyn yw un o'r offer mwyaf pwerus o ran pensaernïaeth dewis ar-lein. Mae opsiwn 27% yn fwy tebygol o gael ei ddewis pan fydd wedi'i osod ymlaen llaw.

²¹ Ofcom, 2024, [Behavioural insights to empower social media users](#)

atsain²² neu gyfyngu ar yr amrywiaeth o safbwyntiau mae pobl yn ei gweld. Heb esboniadau clir, nid yw mor hawdd i bobl feddwl yn feirniadol am y cynnwys maen nhw'n ei weld, sy'n tansilio llythrennedd yn y cyfryngau a gwneud penderfyniadau ar sail gwybodaeth.

- 4.15 **Felly, rydyn ni'n argymhell bod darparwyr gwasanaeth yn rhoi gwybod yn glir i bobl, ar adegau allweddol yn nhaith y defnyddiwr, fel wrth gofrestru neu greu proffil, am y mathau o gynnwys sydd ar gael ar y gwasanaeth (gan gynnwys unrhyw ddeunydd a allai fod yn sensitif), ac am y defnydd o systemau argymhell.** Dylai hyn gynnwys esboniadau clir o'r hyn mae'r systemau hyn yn ei wneud i'w helpu i ddeall eu dewisiadau a chefnogi'r broses o wneud penderfyniadau ar sail gwybodaeth. Byddai modd gwneud hyn drwy, er enghraifft, eu telerau gwasanaeth, drwy ddarparu gwybodaeth gynefino glir, drwy gydsyniad a thryloywder, awgrymiadau/negeseuon atgoffa, neu adrannau cymorth a gosodiadau hygyrch ar y gwasanaeth. Rhaid i ddarparwyr gwasanaethau hefyd ystyried eu rhwymedigaethau o dan ddeddfwriaeth berthnasol arall (gweler paragraffau 2.11 i 2.15 am gyd-destun ychwanegol).
- 4.16 Mae pobl yn gallu rheoli eu profiadau ar-lein yn well pan fyddant yn deall sut mae systemau argymhell yn ymateb i'w hymddygiad a'u dewisiadau. Fodd bynnag, mae ein gwaith ymchwil yn dangos bod dyluniad llwyfannau ar-lein weithiau'n gallu cyfyngu ar llythrennedd yn y cyfryngau, yn enwedig pan fydd diffyg tryloywder ynghylch sut mae canlyniadau'n cael eu sgorio neu sut mae systemau argymhell yn gweithredu.²³ Er bod y system argymhell y mae pob gwasanaeth yn ei defnyddio yn gallu amrywio, mae'n ddefnyddiol i ddarparwyr gwasanaeth helpu pobl i ddeall beth mae eu systemau penodol yn ei wneud a sut maen nhw'n gallu dylanwadu ar yr hyn maen nhw'n ei weld. Mae hyn yn cynnwys darparu esboniadau clir a hygyrch, a thynnu sylw at y dewisiadau sydd ar gael i bobl i ddylanwadu ar eu cynnwys personol a'i guradu.
- 4.17 **Felly, rydyn ni'n argymhell bod darparwyr gwasanaeth yn helpu defnyddwyr i ddeall yn well pam eu bod yn gweld cynnwys penodol yn eu ffrydiau, er enghraifft drwy egluro beth mae systemau argymhell yn ei wneud a sut gall pobl ddylanwadu arnynt.**

Wrth Ddefnyddio

- 4.18 Nod yr argymhellion arfaethedig yn yr adran hon yw grymuso pobl wrth iddynt ymgysylltu'n weithredol â chynnwys a nodweddion. Ein nod yw sicrhau bod pobl yn cael y wybodaeth, y sgiliau, yr offer, yr hyder a'r cymorth sydd eu hangen arnynt i reoli eu cynnwys a'u defnydd o gyfryngau, a'u rhyngweithiadau ar-lein, yn effeithiol, dim ots pa wasanaeth maen nhw'n ei ddefnyddio.
- 4.19 Rydyn ni'n argymhell y canlynol:
- Bod pobl yn cael offer ymarferol er mwyn rheoli ac addasu eu profiadau ar-lein;
 - Bod pobl yn cael y wybodaeth, y sgiliau a'r hyder er mwyn deall, dehongli ac asesu'n feirniadol hygredd y cynnwys maen nhw'n ei weld;
 - Bod rhieni a gofawyr yn cael eu grymuso a'u cefnogi i arwain a diogelu defnyddwyr iau mewn ffyrdd ystyrlon sy'n briodol i'w hoedran;

²² Mae siambr atsain yn amgylchedd digidol personol sy'n cael ei greu pan fydd algorithm yn curadu cynnwys, lle mae defnyddwyr yn dod i gysylltiad yn bennaf â gwybodaeth sy'n cyd-fynd â'u hymddygiad ar-lein blaenorol, gan gyfyngu o bosib ar weld safbwyntiau amrywiol.

²³ Ofcom, 2023, [Adroddiad: Exploring high media literacy among adults and children](#)

- d) Bod trydydd partïon arbenigol yn cael eu grymuso a'u galluogi i ddarparu gwell cymorth, gan helpu i ymestyn cyrhaeddiad ac effaith ymdrechion llythrennedd yn y cyfryngau.
- 4.20 Mae'r argymhellion arfaethedig hyn wedi'u hanelu'n bennaf at lwyfannau ar-lein a darlledwyr sydd â llwyfannau VoD. Rydyn ni'n cydnabod bod PSBs a rhai darparwyr gwasanaethau VoD wedi dangos arferion da mewn meysydd fel cymorth i rieni a chyfyngu ar amser o flaen sgrin.

Argymhelliad 3: Rhoi offer ymarferol i bobl er mwyn rheoli ac addasu eu profiadau ar-lein

- 4.21 Mae offer rheoli cynnwys yn un categori o adnoddau sydd ar gael i helpu pobl i siapio eu profiadau ar wasanaethau. Mae adnoddau eraill yn cynnwys awgrymiadau amser o flaen sgrin, nodweddion sy'n tynnu sylw at dôn sylwadau neu'n cwestiynu cywirdeb gwybodaeth, a thechnolegau newydd sy'n dangos bod cynnwys wedi cael ei gynhyrchu gan ddeallusrwydd artiffisial. Gyda'i gilydd, gall yr adnoddau hyn chwarae rhan ystyrlon yn y gwaith o wella llythrennedd yn y cyfryngau a chefnogi ymgysylltu mwy gwybodus.
- 4.22 Mae ymgysylltu â chynnwys yn chwarae rôl werthfawr ym mywydau pobl, ond mae llawer o wasanaethau wedi'u cynllunio i gynyddu'r ymgysylltu cymaint â phosib, gan gadw pobl ar-lein yn aml yn hirach nag oedden nhw wedi'i fwriadu. Roedd yr amser ar ddyfeisiau ffrydio wedi dyblu yn ystod y pandemig ac mae ymchwil Ofcom yn dangos bod y defnydd o gyfryngau cymdeithasol ymysg plant 3 i 5 oed wedi cynyddu'n sylweddol – wedi'i sbarduno gan amrywiaeth o lwyfannau – gan godi o 29% y llynedd i 37%.²⁴ ²⁵ Er bod yr amser sy'n cael ei dreulio ar-lein yn gallu creu llawer o fanteision ac yn fater amlochrog, mae nodweddion fel awto-chwarae, sgrolio diddiwedd, a ffrydiau cynnwys personol yn gallu gwneud i bobl dreulio mwy o amser ar-lein nag y maen nhw'n dymuno, sy'n gallu golygu bod pobl, ac yn enwedig plant, yn teimlo'n ddi-rym wrth ddefnyddio llwyfannau.
- 4.23 Fel y soniwyd yn flaenorol, mae ymchwil ymddygiad gan Ofcom wedi canfod bod gosodiadau diofyn yn gallu "glynu", sy'n golygu, hyd yn oed pan ofynnir iddynt, mai ychydig o bobl sy'n newid o'r gosodiadau rheoli cynnwys diofyn.²⁶ Ar gyfer plant, gall hyn fod yn fuddiol, gan helpu i'w cadw mewn mannau mwy diogel gyda phreifatrwydd uwch. Fodd bynnag, mae ymchwil ymysg plant sydd ag ymwybyddiaeth uchel o'r cyfryngau hefyd yn dangos bod rhai, yn enwedig mewn cyd-destunau gemau, yn ei chael hi'n anodd dod o hyd i osodiadau cyfrif a'u haddasu.²⁷ Gall hyn atal pobl, yn enwedig plant, rhag rheoli eu profiadau ar-lein yn effeithiol.
- 4.24 **Gan nad yw pobl yn debygol o addasu eu gosodiadau'n organig, rydyn ni felly'n argymhell bod darparwyr gwasanaethau'n darparu offer syml a hygyrch i bobl allu rheoli eu profiadau wrth ddefnyddio.** I gefnogi dewisiadau diogel a gwybodus, dylai darparwyr gwasanaethau sicrhau ei bod hi'n hawdd diffodd gosodiadau diofyn – ond hefyd eu galluogi eto – a dylent annog neu atgoffa defnyddwyr, yn enwedig plant, o'r opsiwn i ailalluogi gosodiadau diofyn amddiffynnol. Dylai llwyfannau ar-lein ei gwneud hi'n hawdd i bobl ddod o hyd i'r gosodiadau hyn a'u haddasu drwy ddarparu camau clir a syml sy'n lleihau ffrithiant, ac osgoi offer cymhleth neu gudd. **Rydyn ni'n argymhell bod offer rheoli amser yn cael eu**

²⁴ Ofcom, 2020, [Y cyfnod clo yn arwain at gynnydd mawr yn yr amser o flaen sgrin teledu a ffrydio.](#)

²⁵ Ofcom, 2025, [Y prif dueddiadau o'n cipolwg diweddaraf ar y cyfryngau ym mywydau pobl yn y DU.](#)

²⁶ Ofcom, 2024, [Behavioural insights to empower social media users.](#)

²⁷ Ofcom, 2024, [Exploring high media literacy among children aged 8-12](#)

gwneud yn fwy gweladwy a hygyrch er mwyn i bobl allu rheoli eu hamser mewn ffyrdd sy'n addas i'w hanghenion. Mae enghreifftiau o sut gallai darparwyr gwasanaethau wella gwelededd a hygyrchedd offer rheoli amser yn cynnwys eu galluogi'n ddiofyn, annog defnyddwyr ar adegau allweddol, eu gwneud yn haws eu defnyddio, a darparu canllawiau clir a hygyrch.

Argymhelliad 4: Rhoi'r wybodaeth, y sgiliau a'r hyder i bobl er mwyn deall, dehongli ac asesu'n feirniadol hygrdedd y cynnwys maen nhw'n ei weld

- 4.25 Er bod llawer o offer eisoes ar gael i helpu pobl i reoli eu profiadau ar-lein, mae'r nifer sy'n manteisio ar y rhain yn dal yn isel.²⁸ Heb yr hyder, y sgiliau a'r wybodaeth berthnasol, ni fydd pobl yn cael eu grymuso i'w defnyddio ac mae perygl y bydd yr offer hyn yn mynd yn fwy a mwy diddefnydd.
- 4.26 Roedd archwiliad ymddygiad Ofcom yn asesu'n systematig sut roedd nodweddion dylunio ar draws chwe gwasanaeth poblogaidd, gan gynnwys un VSP, yn dylanwadu ar ymddygiad defnyddwyr, gan ganolbwyntio ar brosesau cofrestru, offer rheoli amser, rheolaethau teimladau, a mecanweithiau adrodd. Canfu fod y rhan fwyaf o lwyfannau ar-lein sy'n cael eu harchwilio yn cynnig offer i reoli'r cynnwys mae defnyddwyr yn ei weld yn eu ffrydiau, fel cuddio, rhwystro, ddim yn hoffi neu dewi, ond ei bod hi'n aml yn anodd dod o hyd i'r rhain neu'n anodd eu defnyddio. Mae offer fel rhwystro ac adrodd yn hanfodol i ddiogelwch defnyddwyr, ond gall dyluniad gwael danseilio eu heffeithiolrwydd. Mae offer cryfach, fel rhwystro neu adrodd, yn aml yn gofyn am nifer o gamau, sy'n gallu atal pobl rhag eu defnyddio.²⁹ Ar ben hynny, gall systemau aneglur neu sydd wedi'u cynllunio'n wael, fel polisïau sancsiynau defnyddwyr amwys neu opsiynau rhwystro dryslyd, gynyddu'r risg o niwed drwy wneud defnyddwyr yn ansicr ynghylch sut i ddiogelu eu hunain.³⁰
- 4.27 **Felly, rydyn ni'n argymhell bod darparwyr gwasanaeth yn mynd ati i helpu defnyddwyr i ddefnyddio'r offer maen nhw wedi'u datblygu, a hynny gyda'r sgiliau a'r hyder angenrheidiol.** Mae hyn yn cynnwys gwneud adnoddau'n fwy greddfoll a hygyrch, yn ogystal â chodi ymwybyddiaeth o'u bodolaeth a darparu canllawiau clir ar sut i'w defnyddio'n effeithiol. Gall darparwyr gwasanaethau wneud hyn drwy leihau'r camau i gael gafael ar offer a drwy ddefnyddio awgrymiadau gweledol ac iaith syml i gynyddu hyder defnyddwyr.
- 4.28 Wrth edrych i'r dyfodol, bydd mabwysiadu deallusrwydd artiffisial yn y brif ffrwd a phresenoldeb cynyddol cynnwys wedi'i gynhyrchu gan ddeallusrwydd artiffisial yn ei gwneud hi'n anoddach fyth i bobl ddeall a rheoli'r hyn maen nhw'n ei weld ar-lein. Mae papur trafod Ofcom ar ffugiadau dwfn yn tynnu sylw at y ffaith y gall technolegau fel dyfrnodau a metaddata helpu defnyddwyr i adnabod a dehongli cyfryngau synthetig yn fwy cywir.³¹ **Felly, rydyn ni'n argymhell bod darparwyr gwasanaethau'n darparu cyd-destun ystyrlon am gynnwys a'i ffynonellau, gan ddefnyddio offer fel dyfrnodau, metaddata a labeli deallusrwydd artiffisial, i helpu pobl i ddehongli'n wybodus a meithrin**

²⁸ Ofcom, 2024, [Behavioural insights to empower social media users](#). Mae'r adroddiad yn dangos mai dim ond 26% o bobl sy'n dweud eu bod wedi defnyddio rheolaethau cynnwys mae llwyfannau cyfryngau cymdeithasol yn eu cynnig.

²⁹ Ofcom, 2025, [Behavioural Audit of Online Services](#).

³⁰ Thorn, 2021, [Responding to online threats: minors' perspectives on disclosing, reporting and blocking](#).

³¹ Ofcom, 2024, [Deepfake Defences: Mitigating the Harms of Deceptive Deepfakes](#)

ymddiriedaeth. Dylai darparwyr gwasanaethau roi nifer o'r offer hyn ar waith, yn hytrach na dibynnu ar un yn unig, a dylent barhau i fuddsoddi mewn ymchwil a safoni i wella sut mae cyd-destun yn cael ei ddarparu. Er ein bod yn cydnabod y gallai fod gan rai darparwyr gwasanaeth fynediad cyfyngedig at fathau penodol o gyd-destun (e.e. metaddata), dylent ymdrechu serch hynny i gynnig gwybodaeth ystyrlon lle bynnag y bo modd i gynyddu dealltwriaeth defnyddwyr.

- 4.29 Yn y pen draw, mae'n hanfodol bod darparwyr gwasanaethau'n helpu pobl i ddatblygu'r sgiliau meddwl yn feirniadol sydd eu hangen i lywio drwy dirwedd ddigidol gymhleth yr oes sydd ohoni. Mater iddyn nhw fydd sut maen nhw'n grymuso eu defnyddwyr a'u cynulleidfaoedd. Bydd hyn o reidrwydd yn cynnwys cyfuniad o ddylunio, offer, lleoli a buddsoddi mewn datblygu sgiliau. O'i wneud yn dda, mae hyn nid yn unig yn grymuso unigolion ond hefyd yn cyfrannu at amgylchedd digidol mwy cadarn, gwybodus a diogel.³²

Argymhelliad 5. Grymuso a chefnogi rhieni a gofalwyr i arwain a chefnogi defnyddwyr iau mewn ffyrdd ystyrlon sy'n briodol i'w hoedran

- 4.30 Mae gwasanaethau ar-lein yn chwarae rôl allweddol yn helpu i gadw plant yn ddiogel ar-lein. Fodd bynnag, yn y cyd-destun hwn gall rhieni a gofalwyr hefyd fod yn hanfodol i helpu plant a phobl ifanc i ddysgu sut i lywio a rheoli eu defnydd o wasanaethau. Mae pob teulu'n wahanol a byddant yn mynd i'r afael â'u profiadau ar wasanaethau mewn ffyrdd amrywiol, a bydd offer i'r teulu yn eu helpu i reoli'r profiadau hyn. Er bod llawer yn poeni am amser o flaen sgrin ac ymddygiad ar-lein, mae ymchwil yn dangos yn gyson eu bod yn aml yn teimlo nad ydynt wedi'u paratoi'n ddigonol neu nad ydynt yn cael cymorth i reoli'r heriau hyn,³³ er bod ganddynt ymwybyddiaeth uchel o'r offer sydd ar gael.
- 4.31 Mae ein gwaith ymchwil yn dangos bod 93% o rieni yn ymwybodol o offer i gefnogi plant ar-lein, ond dim ond 76% o rieni plant 3-17 oed sy'n defnyddio o leiaf un. Mae'r bwlch hwn yn tynnu sylw at y ffaith nad yw ymwybyddiaeth yn unig yn ddigon. Mae ffactorau fel dylunio, defnyddioldeb a hyder ar-lein yn dylanwadu'n sylweddol ar ddefnydd. Hefyd, mae ein gwaith ymchwil yn dangos mai rheolaethau rhieni parod, fel y rhai sydd wedi'u gwreiddio ar ddyfeisiau, yw'r rhai sy'n cael eu defnyddio amlaf, sy'n awgrymu bod mynediad rhwydd ac integreiddio di-dor yn allweddol.³⁴ Gall offer sy'n anodd dod o hyd iddynt, eu ffurfweddau neu eu deall atal pobl rhag eu defnyddio, hyd yn oed ymysg rhieni sy'n llawn bwriadau da.
- 4.32 Mae ein gwaith tracio ymchwil hefyd yn datgelu patrwm adweithiol: mae nifer y rhieni sy'n sefydlu hidlyddion neu reolaethau yn cynyddu ar ôl i blentyn ddod ar draws cynnwys niweidiol (o 23% i 34%).³⁵ Mae hyn yn awgrymu y gallai awgrymiadau addysg a dylunio rhagweithiol – wedi'u targedu at rieni a gofalwyr – eu hannog i fabwysiadu'n gynharach, a allai helpu i atal hyn rhag digwydd yn y lle cyntaf.
- 4.33 **Felly, rydyn ni'n argymhell bod darparwyr gwasanaethau'n gosod gosodiadau preifatrwydd a diogelwch diofyn cryf ar gyfer creu cyfrifon neu broffiliau plant, ac yn cyflwyno rheolaethau rhieni'n glir adeg cofrestru ac ar adegau amserol eraill, gan helpu teuluoedd i**

³² Ofcom, 2025, [Pam mae angen i bob un ohonom siarad am gamwybodaeth a thwyllwbyodaeth](#)

³³ Pew Research Centre, 2020, [Parenting Kids in the Age of Screens, Social Media and Digital Devices](#).

³⁴ Ofcom, 2025, [Plant a rhieni: Adroddiad ar agweddau a defnyddio'r cyfryngau – data rhyngweithiol](#).

³⁵ Ofcom, 2025, [Plant a Rhieni: Adroddiad ar agweddau a defnyddio'r cyfryngau](#)

wneud dewisiadau gwybodus a diogel o'r cychwyn cyntaf.³⁶ Dylai darparwyr gwasanaethau sicrhau bod yr offer hyn yn effeithiol a bod rhieni'n deall ar gyfer beth gellir eu defnyddio.

- 4.34 Mae plant hefyd yn dod i fwy a mwy o gysylltiad â nodweddion masnachol y gwasanaethau maen nhw'n eu defnyddio. Er enghraifft, gall prynu pethau mewn apiau neu gemau wella eu profiad ar-lein, sy'n rhywbeth y mae llawer o blant yn ei werthfawrogi ac yn mynd ati i chwilio amdano. Fodd bynnag, heb wybodaeth a chymorth priodol, gall plant fod yn agored i niwed ariannol, hyd yn oed mewn sefyllfaoedd lle mae rhieni neu ofalwyr yn fodlon iddynt ddefnyddio nodweddion mae'n rhaid talu amdanynt. Mae hyn yn ddealladwy, gan nad oes gan blant yn aml y llythrennedd ariannol na'r profiad bywyd i ddeall canlyniadau eu penderfyniadau gwario yn llawn, ac ni ddylid disgwyl hynny ganddynt chwaith.
- 4.35 Mae ein gwaith ymchwil wedi dangos bod rhai plant, yn enwedig plant yn eu harddegau hŷn, yn cydnabod bod y cyffro'n fwy cysylltiedig â'r pryniant na'r cynnyrch ei hun. Mynegodd rhieni a rhai o'r plant hynaf bryder y gallai'r ymddygiad hwn ddod yn borth at gamblo, wrth i bobl ifanc fynd ar drywydd "cyffro prynu", sy'n annog ymgysylltiad a gwariant parhaus. Mae'r cylch o brynu a chwilio am y wefr nesaf yn creu amgylchedd lle mae ymddygiad byrbwyll a chymryd risgiau yn cael eu hatgyfnerthu.³⁷
- 4.36 Mae gan ddarparwyr gwasanaethau rôl i'w chwarae yn helpu plant a phobl ifanc i ddatblygu eu dealltwriaeth o wneud arian ar-lein, a sut mae hyn yn siapio'r amgylchedd digidol. Bydd hyn yn eu helpu i ddatblygu'n ddefnyddwyr technoleg mwy gwybodus a grymus. **Felly, rydyn ni'n argymhell bod darparwyr gwasanaethau'n sicrhau tryloywder o ran costau a nodweddion masnachol, gyda hysbysiadau amser real a gosodiadau hawdd eu defnyddio sy'n rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf a rheolaeth i rieni a gofalwyr.**
- 4.37 Mae'r dulliau rydyn ni wedi bod yn eu trafod yn arbennig o berthnasol i rieni a gofalwyr sydd â phlant iau. Fodd bynnag, wrth i blant dyfu'n hŷn, mae eu harferion digidol yn datblygu, ac er bod yr adnoddau hyn yn dal yn gallu chwarae rôl bwysig, mae angen cynyddol hefyd am sgysiau agored a pharhaus am fywyd ar-lein. Gall y trafodaethau hyn fod yn heriol, gan fod llawer o rieni a gofalwyr yn teimlo nad ydynt wedi'u paratoi'n ddigonol. Mae amrywiaeth y rheolaethau rhieni a'r systemau argymhell ar draws llwyfannau yn ychwanegu cymhlethdod – efallai na fydd yr hyn sy'n gweithio'n dda ar un gwasanaeth yn trosi i un arall – sy'n gofyn am lefel uchel o lythrennedd digidol a hyder, ac efallai na fydd pob teulu yn meddu ar hyn.
- 4.38 **Felly, rydyn ni'n argymhell bod darparwyr gwasanaethau'n ymgysylltu â thrydydd partïon arbenigol sy'n gallu darparu canllawiau wedi'u teilwra i rieni a gofalwyr, wyneb yn wyneb ac ar-lein, ac yn eu cefnogi, drwy gyllid a chydweithio.** Rydyn ni'n ymhelaethu ar yr argymhelliad hwn isod.

³⁶ Adroddiad gan The Insights Family wedi'i gynhyrchu i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth, 2022, [Understanding Data Protection Attitudes](#). Roedd yr ymchwil wedi canfod bod dros 40% o rieni/gofalwyr wedi nodi bod "darparu lefel uchel o breifatrwydd yn ddiofyn" yn un o'r camau pwysicaf y dylai llwyfannau eu cymryd i ddiogelu data plant.

³⁷ Discovery, 2025, [Persuasive design features and potential child financial harms – qualitative research](#).

Argymhelliad 6. Grymuso a galluogi trydydd partïon arbenigol i ddarparu gwell cymorth, gan helpu i ymestyn cyrhaeddiad ac effaith ymdrechion llythrennedd yn y cyfryngau

- 4.39 Mae trydydd partïon arbenigol yn chwarae rôl hollbwysig yn cefnogi llythrennedd yn y cyfryngau ymysg y boblogaeth. Gallai'r rhain gynnwys y canlynol, ond heb fod yn gyfyngedig iddynt: grwpiau eiriolaeth defnyddwyr fel AgeUK, VoiceBox a Mencap; sefydliadau cynhwysiant digidol fel The Good Things Foundation a Nominet; grwpiau nid-er-elw sy'n canolbwyntio ar deuluoedd fel Internet Matters a ParentZone; y rhai sy'n canolbwyntio ar gywirdeb gwybodaeth fel Full Fact; mentrau ar lawr gwlad fel Red Chair Highland, ConnectFutures a Mhor Collective; y rhai sy'n cynnig cymorth i addysgwyr a gweithwyr proffesiynol fel South West Grid for Learning (SWGfL); a'r rhai sy'n cynnig rhaglenni addysgol fel Loudmouth a The Guardian Foundation.
- 4.40 Mae'r sefydliadau hyn yn cyfrannu amrywiaeth o gryfderau ac arbenigedd at llythrennedd yn y cyfryngau: mae gan rai wybodaeth ddofn ar lawr gwlad am anghenion defnyddwyr a gwendidau cymunedol, ac mae eu cynulleidfaoedd yn ymddiried ynddynt, tra bo eraill yn cynnig arbenigedd mewn agweddau penodol ar llythrennedd yn y cyfryngau, fel cymorth addysgol neu broffesiynol. Mae rhai mewn sefyllfa unigryw fel lleisiau arbenigol ym maes iechyd neu ddiogelwch ar-lein neu fod yn rhieni i oedolion ifanc, ac mae rhai'n darparu gwasanaethau wyneb yn wyneb sy'n cynyddu hyder ac ymgysylltiad.³⁸ Mae eu galluedd amrywiol yn eu gwneud yn bartneriaid hanfodol o ran cyrraedd a chefnogi amrywiaeth eang o gynulleidfaoedd.
- 4.41 Mae gan llwyfannau ar-lein rôl bwerau i'w chwarae yn cysylltu pobl â'r wybodaeth sydd ei hangen arnynt, yn enwedig yn ystod argyfyngau neu adegau ystyrlon ar daith y defnyddiwr. Er enghraifft, gall llwyfannau arwain defnyddwyr at offer trydydd parti arbenigol a chynnwys awdurdodol mewn ffyrdd sy'n gwneud synnwyr i'w defnyddwyr. Gallai hyn gynnwys integreiddio sbardunau sy'n ymwybodol o gyd-destun ac ymyriadau sy'n sensitif o ran amser, fel pan fydd defnyddwyr yn chwilio am gynnwys niweidiol neu'n rhoi gwybod amdano, yn ogystal â defnyddio llifoedd cynefino neu ddeunyddiau canolfan gymorth. O'n profiad ni, mae partneriaethau â sefydliadau sydd eisoes â pherthynas arbenigol â grwpiau targed yn allweddol ar gyfer ymgysylltu ac ymateb effeithiol.³⁹ Mae'r dull hwn nid yn unig yn cefnogi anghenion gwybodaeth uniongyrchol ond hefyd yn cryfhau ymwybyddiaeth defnyddwyr o'r cyfryngau drwy eu helpu i ganfod ffynonellau credadwy a llywio sefyllfaoedd cymhleth yn hyderus.
- 4.42 **Felly, rydyn ni'n argymhell bod llwyfannau ar-lein yn edrych ar ffyrdd o rannu dolenni amserol â ffynonellau trydydd parti arbenigol a chynnwys awdurdodol yn ystod adegau ystyrlon.** Mae hyn yn helpu pobl i gael gafael ar gymorth dibynadwy ac i ymateb yn hyderus.

³⁸ Er enghraifft, ffynonellau awdurdodol fel y GIG neu Sefydliad Iechyd y Byd a gafodd eu defnyddio yn ystod y pandemig.

³⁹ Ofcom, 2024, [Listening to experts: mental health and media literacy](#).

Y tu hwnt i'r gwasanaeth

- 4.43 Mae'r argymhellion arfaethedig yn yr adran hon yn canolbwyntio ar annog gwasanaethau i gyfrannu at llythrennedd yn y cyfryngau yn ehangach, gan gynnwys drwy bartneriaethau ac allgymorth y tu hwnt i'w gwasanaeth eu hunain.

Argymhelliad 7. Helpu pobl i ddeall, dehongli ac asesu hygyrdded gwybodaeth drwy greu a/neu hyrwyddo rhaglenni neu gynnwys addysgol perthnasol

- 4.44 Mae gwasanaethau darlledu a gwasanaethau ffrydio yn gallu cyrraedd cynulleidfaoedd mawr drwy amrywiaeth o ymyriadau, gan gynnwys mentrau addysgol, adnoddau ar-lein, a rhaglenni sy'n helpu i ymgysylltu â chynnwys yn feirniadol. Mae eu cyrhaeddiad eang, yn golygu eu bod mewn sefyllfa dda i helpu rhieni, gofalwyr a sefydliadau trydydd parti i hybu ymwybyddiaeth o'r cyfryngau. Mae hyn yn arbennig o wir i PSBs oherwydd eu perthynas ddibynadwy â'u cynulleidfaoedd.
- 4.45 Yn adran 6 o'r [Adolygiad o Gyfryngau Gwasanaeth Cyhoeddus](#), fe wnaethom bwysleisio bod angen i PSBs fuddsoddi mewn llythrennedd yn y cyfryngau yn y DU a galw arnynt i adeiladu ar y gwaith hwn sy'n bodoli eisoes.⁴⁰ Fe wnaethom dynnu sylw at eu perthynas unigryw a dibynadwy â chynulleidfaoedd fel ased allweddol i helpu pobl i fagu hyder wrth lywio amgylcheddau digidol. Fe wnaethom hefyd nodi y gallai PSBs a darlledwyr masnachol mawr chwarae rôl yn helpu defnyddwyr i ddeall sut mae defnyddio offer i guradu eu ffrydiau cynnwys.⁴¹ Fe wnaethom dynnu sylw at enghreifftiau o weithgarwch llythrennedd yn y cyfryngau gan PSBs a Sky. Roedd hyn yn cynnwys mentrau addysgol fel gweithdai i bobl ifanc, adnoddau ar-lein fel cwisiau a chynnwys rhyngweithiol, ac integreiddio themâu amserol i amrywiaeth eang o raglenni, fel sioeau cylchgrawn, dramâu ac operâu sebon.⁴² Ac ystyried ei gylch gwaith i gefnogi dysgu ar gyfer pobl o bob oed, dywedon ni fod gan y BBC gyfrifoldeb penodol hefyd. Fe wnaethom awgrymu y gallai fod cyfleoedd i PSBs gydwethio'n agosach i gynyddu'r ddarpariaeth a'r effaith mewn perthynas ag llythrennedd yn y cyfryngau.⁴³
- 4.46 Felly, **rydyn ni'n argymhell bod gwasanaethau darlledu a gwasanaethau ffrydio yn creu a/neu'n hyrwyddo rhaglenni neu gynnwys addysgol sy'n helpu pobl i ddeall, dehongli ac asesu hygyrdded gwybodaeth** ar lwyfannau ar-lein ac amgylcheddau digidol. Byddai'r rhain yn eu tro yn helpu rhieni a gofalwyr i wneud penderfyniadau gwybodus am brofiad ar-lein eu plentyn.

Argymhelliad 8. Hybu llythrennedd yn y cyfryngau y tu hwnt i'w gwasanaethau, gan fuddsoddi mewn ymgyrchoedd, cynnwys a phartneriaethau sy'n hybu sgiliau llythrennedd yn y cyfryngau

- 4.47 Nid yw datblygu sgiliau llythrennedd yn y cyfryngau yn rhywbeth cynhenid – mae angen amser a chymorth, ac felly buddsoddiad. Mae poblogaeth sy'n ymwybodol o'r cyfryngau yn

⁴⁰ Ofcom, 2025, [Argyfwng Darlledu: Dyfodol Cyfryngau Gwasanaeth Cyhoeddus](#). t.57.

⁴¹ Ofcom, 2025, [Argyfwng Darlledu: Dyfodol Cyfryngau Gwasanaeth Cyhoeddus](#). t.62.

⁴² Ofcom, 2025, [Argyfwng Darlledu: Dyfodol Cyfryngau Gwasanaeth Cyhoeddus](#). tt.60-61.

⁴³ Ofcom, 2025, [Argyfwng Darlledu: Dyfodol Cyfryngau Gwasanaeth Cyhoeddus](#). t.61.

fwy tebygol o gymryd rhan mewn gweithgareddau dinesig⁴⁴, ac yn fwy tebygol o feddu ar y sgiliau sydd eu hangen i gyfrannu at dwf yn yr economi ar-lein.

- 4.48 O'n sgysiau ein hunain a gwaith yr ydyn ni wedi'i gomisiynu gan y Charities Aid Foundation, gwyddom ei bod hi'n anodd cael gafael ar gyllid ar gyfer rhaglenni datblygu sgiliau llythrennedd yn y cyfryngau yn y gymuned, a phan fo cyllid ar gael, ei fod yn gyllid tymor byr ac yn aml yn cael ei arwain gan ddymuniadau brand yn hytrach na bodloni anghenion cymunedol.
- 4.49 Drwy gefnogi rhaglenni llythrennedd yn y cyfryngau, gall llwyfannau ar-lein ymgysylltu â chymunedau drwy'r rhai sydd â pherthnasoedd dibynadwy, a dyma lle gellir sicrhau newid yn y ffordd fwyaf effeithiol yn aml. Er nad yw hyn heb ei anawsterau, mae'n cynrychioli newid ystyrlon tuag at gyfrifoldeb rhagweithiol. Rydyn ni'n annog llwyfannau ar-lein i feithrin partneriaethau strategol ag elusennau, addysgwyr⁴⁵ a chyrrff eraill i helpu i rannu'r cyfrifoldebau, a chynyddu effaith ymdrechion llwyfannau ar-lein ac eraill.
- 4.50 Tynnodd Ymchwiliad Tŷ'r Arglwyddi i Llythrennedd yn y Cyfryngau sylw at rôl cwmnïau technoleg yn hybu llythrennedd yn y cyfryngau ledled y DU, gan argymhell eu bod yn buddsoddi yn natblygiad pobl o'u sgiliau llythrennedd yn y cyfryngau.⁴⁶ Mae hyn yn cyd-fynd ag un o nodau ein strategaeth tair blynedd i annog gwasanaethau ar-lein i hyrwyddo, cefnogi ac ariannu mentrau llythrennedd yn y cyfryngau. Rydyn ni'n disgwyl i'r argymhelliad hwn gael ei fabwysiadu mewn ffordd sy'n gymesur â graddfa a chyrhaeddiad pob darparwr gwasanaethau. At y diben hwnnw, **rydyn ni'n argymhell bod darparwyr gwasanaethau'n mynd ati i gefnogi'r gwaith o ddatblygu sgiliau llythrennedd yn y cyfryngau drwy ymrwymo i ariannu rhaglenni meithrin sgiliau dros y tymor hir.** Mae llawer o'r hyn rydyn ni wedi'i ddysgu am 'beth sy'n gweithio' wrth ddatblygu sgiliau llythrennedd yn y cyfryngau yn awgrymu mai'r ffordd orau o gyflawni hyn yw gan sefydliadau sydd â pherthynas ddibynadwy â'u cymunedau. Mae'r gwaith hwn gan amlaf yn lleol, yn benodol, wedi'i dargedu ac yn cael effaith.⁴⁷

Argymhelliad 9. Cefnogi llythrennedd yn y cyfryngau ymysg cynulleidfaoedd amrywiol a chynulleidfaoedd nad ydynt yn cael eu gwasanaethu'n ddigonol

- 4.51 Rhaid i llythrennedd yn y cyfryngau fod yn gynhwysol. Dylai ganolbwyntio nid yn unig ar y rhai sydd eisoes yn gallu ymgysylltu â darparwyr gwasanaethau, ond dylai hefyd geisio cyrraedd y rhai nad ydynt, am wahanol resymau, yn gallu cymryd rhan mewn mentrau llythrennedd yn y cyfryngau ar hyn o bryd. Dylid gwreiddio'r natur gynhwysol hon yn y cam dylunio, a'i chynnal drwy'r gwaith ymgysylltu â defnyddwyr hyd at allgymorth cymdeithasol ehangach.
- 4.52 Yn y cam dylunio, mae cefnogi llythrennedd yn y cyfryngau cynulleidfaoedd amrywiol a rhai nad ydynt yn cael eu gwasanaethu'n ddigonol yn golygu cydnabod bod pob penderfyniad dylunio yn gallu effeithio'n wahanol ar ddefnyddwyr. Felly, dylai llwyfannau ar-lein,

⁴⁴ Park, 2023, [Exploring the relationship between media literacy, online interaction, and civic engagement](#).

⁴⁵ Ofcom, 2025, [A teachable moment: opportunities, gaps and next steps from our review of Media literacy training for teachers](#).

⁴⁶ Pwyllgor Cyfathrebiadau a Digidol Tŷ'r Arglwyddi, 2025, [3ydd Adroddiad Sesiwn 2024-25, Llythrennedd yn y Cyfryngau](#). t.37, paragraff 113.

⁴⁷ Ofcom, 2024, [Beth sy'n gweithio o ran darparu gweithgareddau llythrennedd yn y cyfryngau](#)

gwasanaethau darlledu a gwasanaethau ffrydio geisio bodloni amrywiaeth eang o anghenion drwy gynnwys defnyddwyr amrywiol yn y broses ymchwil a datblygu, gan sicrhau bod gwasanaethau'n hygyrch ac yn berthnasol. Dylai sicrhau hygyrchedd i ddefnyddwyr anabl, gan gynnwys y rhai sy'n dibynnu ar dechnoleg darllen sgrin, fod yn ystyriaeth allweddol.⁴⁸

- 4.53 Dylai darparwyr gwasanaethau hefyd ystyried sut mae cefnogi ymwybyddiaeth cynulleidfaoedd amrywiol o'r cyfryngau pan fyddant yn defnyddio eu gwasanaethau. Mae hyn yn golygu cydnabod bod ffactorau fel oedran, sgiliau ar-lein, hyder a hygyrchedd i gyd yn dylanwadu ar sut mae gwybodaeth yn cael ei derbyn a'i deall, ac y gallai mathau penodol o gynnwys effeithio'n wahanol ar wahanol grwpiau o ddefnyddwyr.⁴⁹
- 4.54 **Felly, rydyn ni'n argymhell bod darparwyr gwasanaethau yn mabwysiadu arferion dylunio cynhwysol sy'n mynd i'r afael â sbectrwm eang o anghenion llythrennedd yn y cyfryngau, yn enwedig ar gyfer y rhai sydd fwyaf mewn perygl.** Mae hyn yn cynnwys defnyddio iaith syml, ciwiau gweledol, a chynnal profion defnyddwyr gyda grwpiau sy'n cael eu tangynrychioli i sicrhau bod gwybodaeth yn glir, yn hygyrch ac yn ystyrlon.
- 4.55 Y tu hwnt i'r cynnig craidd, rhaid i ddarparwyr gwasanaethau ystyried sut y gallai fod angen cymorth ar gymunedau nad ydynt yn cael eu gwasanaethu'n ddigonol neu sydd ar y cyrion i gael mynediad ac ymgysylltu'n ystyrlon. Gall rhwystrau i fynediad ddeillio o ffactorau fel statws economaidd-gymdeithasol, oedran⁵⁰, rhyw, anabledd, a nodweddion croestoriadol eraill.⁵¹ O'n profiad ni, mae mentrau llythrennedd yn y cyfryngau sy'n seiliedig ar brofiadau bywyd, diwylliannau a chyd-destunau pobl yn fwy tebygol o fod yn effeithiol ac yn gynhwysol. Rydyn ni'n cydnabod y gall y gwaith hwn fod yn gymhleth ac yn gofyn am lawer o adnoddau, a bod rhai darlledwyr traddodiadol a gwasanaethau radio cymunedol eisoes yn gwneud gwaith i gyrraedd cymunedau nad ydynt yn cael eu gwasanaethu'n ddigonol ac sydd ar y cyrion. Rydyn ni'n eu hannog i barhau â'r mentrau hyn ac adrodd arnynt.
- 4.56 **Rydyn ni hefyd yn argymhell bod llwyfannau ar-lein yn ffurfio partneriaethau â sefydliadau trydydd sector, cyrff llywodraeth, Ofcom, a grwpiau cymunedol ar lawr gwlad, yn enwedig y rhai sydd â chysylltiadau cryf â chymunedau nad ydynt yn cael eu gwasanaethu'n ddigonol, i gyd-ddylunio a darparu ymyriadau effeithiol o ran llythrennedd yn y cyfryngau.**

Gwerthuso ac adrodd

- 4.57 Mae'r argymhellion arfaethedig yn yr adran hon yn canolbwyntio ar hybu'r gwaith o asesu mentrau llythrennedd yn y cyfryngau a gwella profiadau pobl yn barhaus drwy bob un o'r tri cham uchod (hy drwy ddylunio, wrth ddefnyddio a thu hwnt i'r llwyfan).

⁴⁸ Roedd gwaith ymchwil Ofcom wedi canfod bod 18% o ddefnyddwyr y rhyngwrdd rhwng 16 a 24 oed wedi dweud eu bod wedi cael trafferth darllen gwybodaeth ar-lein oherwydd ei bod yn anodd llywio drwy'r cynnwys gan ddefnyddio bysellfwrdd. Dywedodd yr un gyfran eu bod wedi cael yr un drafferth oherwydd nad oedd y cynnwys yn gydnaws, neu ei fod yn anodd ei ddefnyddio, gyda darllenydd sgrin neu dechnoleg darllen sgrin. Ffynhonnell: Ofcom, 2023, Telerau Llwyfannau a Hygyrchedd (C6)

⁴⁹ Mae tystiolaeth yn awgrymu y gallai cynnwys sy'n dangos trais fod yn fwy tebygol o gael effaith niweidiol ar blant niwroamrywiol. Ofcom, 2024, [Deall y llwybrau at gynnwys treisgar ar-lein ymysg plant](#).

⁵⁰ Ofcom, 2024, [Exploring high media literacy among children aged 8-12](#) ac [Exploring high media literacy among adults and children](#).

⁵¹ Ofcom, 2024, [Hybu sgiliau ymysg plant, oedolion hŷn a phobl anabl: Gwerthuso beth sy'n gweithio ar gyfer datblygu llythrennedd yn y cyfryngau](#).

Argymhelliad 10. Cynnal a chyhoeddi gwerthusiadau o effeithiau eu dewisiadau a'u gweithgareddau

- 4.58 Mae gwerthuso'n chwarae rôl bwysig o ran deall yr effaith y mae dewisiadau dylunio ac ymyriadau'n ei chael ar wybodaeth, sgiliau ac ymddygiad pobl. Er mwyn helpu sefydliadau i gynnal asesiadau cadarn, rydyn ni wedi cyhoeddi [Banc Canlyniadau](#) a [Phecyn Cymorth Gwerthuso](#). Mae'r adnoddau hyn wedi'u dylunio i helpu sefydliadau i fesur effeithiolrwydd eu hymdrechion ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a deall sut maen nhw'n cyfrannu at wella llythrennedd yn y cyfryngau.
- 4.59 Mae'n hanfodol bod darparwyr gwasanaethau yn gwerthuso effaith eu gweithgareddau llythrennedd yn y cyfryngau. Mae gwerthuso dewisiadau dylunio yn eu galluogi i ddeall beth sy'n gweithio, beth nad yw'n gweithio, a lle mae angen gwelliannau.
- 4.60 Dylai dulliau gwerthuso fod yn berthnasol ac yn gymesur. Er enghraifft, er y gallai llwyfannau ar-lein mwy o faint ddefnyddio dulliau uwch fel profion A/B neu dreialon rheoli ar hap (RCTs), gall darparwyr gwasanaethau llai ganolbwyntio ar ddulliau symlach i asesu manteision ymyriadau ar gyfer eu cynulleidfaoedd targed.
- 4.61 Mae adrodd a rhannu canfyddiadau yn helpu i greu darlun cliriach o raddfa a natur gweithgareddau llythrennedd yn y cyfryngau ledled y DU. Rydyn ni'n cydnabod bod rhai darparwyr gwasanaeth yn gwreiddio llythrennedd yn y cyfryngau drwy ddylunio neu'n darparu ymyriadau wedi'u targedu. Fodd bynnag, mae'r ymdrechion hyn yn aml yn rhan o fentrau ehangach ac efallai na fyddant yn cael eu hadrodd fel gwaith llythrennedd yn y cyfryngau. Mae cofnodi ac adrodd ar y gweithgareddau hyn yn lleihau dyblygu, yn gosod meincnodau i eraill, ac yn tynnu sylw at ymrwymïadau presennol o ran mesurau ac adnoddau. Mae hyn, yn ei dro, yn helpu i nodi lle mae angen cymryd camau pellach. Os caiff canfyddiadau eu cyhoeddi, gallant hefyd gyfrannu at gorff ehangach o wybodaeth am effaith llythrennedd yn y cyfryngau.
- 4.62 **Felly, rydyn ni'n argymhell bod darparwyr gwasanaethau'n asesu effaith eu dewisiadau dylunio a'u gweithgareddau llythrennedd yn y cyfryngau yn rheolaidd, ac yn cyhoeddi eu canfyddiadau.**
- 4.63 **Rydyn ni hefyd yn argymhell bod darparwyr gwasanaeth yn cyhoeddi datganiad blynyddol ar eu gweithgareddau llythrennedd yn y cyfryngau, gan gynnwys:**
- Llythrennedd yn y cyfryngau drwy ddewisiadau dylunio sy'n cynnig dewis a rheolaeth ystyrlon i bobl o'r cychwyn cyntaf.
 - Unrhyw gynnwys rhaglennol sy'n cefnogi'r gwaith o hyrwyddo canlyniadau llythrennedd yn y cyfryngau, fel y diffinnir gan fanc canlyniadau llythrennedd yn y cyfryngau Ofcom.
 - Darparu ymyriadau llythrennedd yn y cyfryngau ar raddfa fawr i'w cynulleidfaoedd targed, gan gynnwys manylion nifer y bobl a gyrrhaeddwyd a lle cawsant eu darparu.
 - Cydweithio a chymorth i sefydliadau y mae cynulleidfaoedd nad ydynt yn cael eu gwasanaethu'n ddigonol yn ymddiried ynddynt.
- 4.64 Drwy groesawu'r her o adrodd ar weithgareddau llythrennedd yn y cyfryngau, gall y darparwyr gwasanaeth mwyaf arwain drwy esiampl yn y maes hwn, gan ddangos yr argymhellion hyn ar waith a helpu i adeiladu sylfaen dystiolaeth gryfach o'r hyn sy'n gweithio. Yn yr un modd â'r holl waith gwerthuso, dylai'r dulliau fod yn berthnasol ac yn gymesur.

Cwestiwn 3: Oes gennych chi unrhyw sylwadau am yr argymhellion arfaethedig? Rydyn ni'n arbennig o awyddus i gael sylwadau am eu heffeithiolrwydd, eu perthnasedd neu eu risgiau. Rhowch dystiolaeth i gefnogi eich ateb.

Cwestiwn 4: Oes unrhyw argymhellion ychwanegol eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi? Os oes, rhowch dystiolaeth i gefnogi eich sylw.

Cwestiwn 5: Oes gennych chi unrhyw awgrymiadau neu enghreifftiau o ffyrdd o annog gwasanaethau i fabwysiadu'r argymhellion hyn?

5. Asesiadau effaith

Effaith ar fusnesau a'r cyhoedd

- 5.1 Mae asesiadau effaith yn ffordd werthfawr o asesu'r opsiynau ar gyfer rheoleiddio a dangos pam y dewiswyd yr opsiwn sy'n cael ei ffafrio. Maen nhw'n rhan o'r broses o lunio polisi ar sail yr arferion gorau. Mae hyn yn cael ei adlewyrchu yn adran 7 o Ddeddf Cyfathrebiadau 2003, sy'n mynnu bod Ofcom yn cynnal ac yn cyhoeddi asesiad o effaith debygol gweithredu cynnig a fyddai'n debygol o gael effaith sylweddol ar fusnesau neu'r cyhoedd, neu pan fydd newid mawr yng ngweithgareddau Ofcom.
- 5.2 Fel mater o bolisi, mae Ofcom wedi ymrwymo i gynnal asesiadau effaith ar gyfer y rhan fwyaf o'n penderfyniadau polisi ac mae ganddo ddisgresiwn o ran sylwedd a ffurf asesiad effaith. Mae ein canllawiau ar asesu effaith yn nodi ein dull gweithredu cyffredinol ar gyfer asesu a chyflwyno effaith ein penderfyniadau arfaethedig.⁵²
- 5.3 Cynhelir yr asesiad effaith hwn yn unol â'r arferion gorau. O ystyried natur anorfodol yr argymhellion arfaethedig, nid ydyn ni'n rhag-weld effaith sylweddol ar fusnesau. Mae'n bosib y bydd darparwyr gwasanaethau sy'n rhoi sylw i'r argymhellion arfaethedig wynebu mân gostau gweinyddol, yn bennaf drwy adolygu'r ddogfen fer hon. Gall unrhyw effaith ar y cyhoedd amrywio, yn dibynnu i ba raddau y mae darparwyr gwasanaethau yn dewis mabwysiadu'r argymhellion arfaethedig. Er mai dyma'r tro cyntaf i'r argymhellion arfaethedig sy'n ofynnol o dan y Ddeddf Diogelwch Ar-lein gael eu cyhoeddi, nid yw hyn yn cynrychioli newid mawr yng ngweithgareddau Ofcom, gan fod canllawiau tebyg ar yr arferion gorau wedi cael eu cyhoeddi o'r blaen. Ar ben hynny, mae rhai o'r argymhellion arfaethedig yn defnyddio mesurau sydd eisoes wedi'u nodi mewn rheoliadau diogelwch ar-lein a gofynion diogelu data, a bydd eisoes disgwyl i ddarparwyr gwasanaethau sydd o fewn cwrdd y gofynion hynny eu rhoi ar waith, sy'n golygu na fyddent yn creu unrhyw effeithiau pellach.
- 5.4 Ar gyfer y darparwyr gwasanaethau hynny sy'n mynd ymhellach ac yn gweithredu'r argymhellion arfaethedig hyn pan nad ydynt eisoes yn dilyn yr arferion hyn, yn enwedig argymhellion arfaethedig 1-5, gallai costau ychwanegol godi yn dibynnu ar hyd a lled y gweithredu, maint a chymhlethdod y gwasanaeth, ac aeddfedrwydd y seilwaith presennol. Er enghraifft:
- a) Mae darparwyr gwasanaethau sy'n cyd-fynd â'r safonau dylunio presennol yn debygol o weld effaith fach iawn.
 - b) Gall darparwyr gwasanaethau sy'n dechrau o linell sylfaen isel wynebu costau mwy sylweddol, gan gynnwys buddsoddiadau un-tro a pharhaus. Gallai'r costau hyn gynnwys amser staff i adolygu ac ailddylunio teithiau defnyddwyr, defnyddio offer newydd neu ddiweddar seilwaith presennol, a mwy o ymdrechion ymgynghori, yn fewnol ac yn allanol, gan arwain at gostau logistaidd a staffio.

⁵² Ofcom, [‘Impact assessment guidance’](#), 2023.

- c) Yn yr un modd, gall newydd-ddyfodiaid hefyd wynebu costau mwy sylweddol os nad ydynt eto wedi gwreiddio rhai argymhellion arfaethedig yn nyluniad eu gwasanaeth fel rhan o'u trefn gychwynnol.
- 5.5 Efallai y bydd angen i rai darparwyr gwasanaethau hefyd addasu agweddau ar eu modelau busnes, yn enwedig ar gyfer argymhellion arfaethedig 1-3, a allai arwain at oblygiadau ariannol tymor hirach. Er enghraifft, efallai y bydd effaith ar wasanaethau sy'n dibynnu ar refeniw hysbysebu os bydd gwell gosodiadau preifatrwydd neu offer rheoli amser yn lleihau amlygrwydd neu effaith hysbysebu. Yn yr un modd, gall mwy o dryloywder mewn systemau argymell neu fwy o reolaeth i ddefnyddwyr hefyd effeithio ar broffidioldeb gwasanaethau.
- 5.6 Rydyn ni hefyd yn argymell bod darparwyr gwasanaethau'n cydweithio â thrydydd partïon ar gyfer ymgynghori, ariannu ac allgymorth i gymunedau nad ydynt yn cael eu gwasanaethu'n ddigonol. Bydd costau ymrwymadau o'r fath, yn enwedig gydag argymhellion arfaethedig 6, 8 a 9, yn amrywio yn dibynnu ar eu cwrpas a'u natur. Rydyn ni'n disgwyl i gyfranogwyr mwy o faint ysgwyddo cyfran fwy o'r cyfrifoldeb hwn, gan gydnabod bod rhai ohonynt eisoes yn cyd-fynd â'r argymhellion arfaethedig hyn, i sicrhau cymesuredd ar draws y sector.
- 5.7 Yn bwysig, mae gweithredu'r 10 argymhelliad arfaethedig hyn yn anorfodol, gan ganiatáu i wasanaethau eu mabwysiadu mewn ffordd gymesur. Mae gan wasanaethau hyblygrwydd o ran faint i'w fuddsoddi a phryd. Rydyn ni'n disgwyl y bydd cwmnïau'n pwysu a mesur y costau posib yn erbyn y manteision disgwylidig o ran llythrennedd yn y cyfryngau i bobl, ac iddyn nhw eu hunain, ac yn bwrw ymlaen lle mae'r manteision yn amlwg yn drech na'r costau.
- 5.8 Er gwaethaf y costau posib, mae'r argymhellion arfaethedig, yn enwedig argymhellion 4, 5 a 9, yn cynnig cyfleoedd i ddarparwyr gwasanaethau. Drwy eu mabwysiadu, gall darparwyr gwasanaethau archwilio modelau refeniw mwy cynaliadwy sy'n ennyn ymddiriedaeth defnyddwyr, a allai wella ymddiriedaeth defnyddwyr a chryfhau enw da'r brand. Efallai y bydd cwsmeriaid newydd yn cael eu canfod drwy wneud gwasanaethau'n fwy croesawgar i grwpiau defnyddwyr nad ydynt yn cael eu gwasanaethu'n ddigonol heddiw, a chynyddu eu hyder ar-lein.

Asesu hawliau

- 5.9 Fel awdurdod cyhoeddus, rhaid i Ofcom weithredu'n unol â'i ddyletswyddau cyfraith gyhoeddus i weithredu'n gyfreithlon, yn rhesymol ac yn deg, ac mae'n anghyfreithlon i Ofcom weithredu mewn ffordd sy'n anghydnaws â'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol fel y nodir yn Neddf Hawliau Dynol 1998. Yr hawl i ryddid mynegiant (Erthygl 10) a'r hawl i breifatrwydd (Erthygl 8) sy'n arbennig o berthnasol i swyddogaethau Ofcom. Rhaid i unrhyw ymyrraeth â'r hawliau hyn yn y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol gael ei rhagnodi gan y gyfraith, fod yn angenrheidiol i gyflawni nod cyfreithlon, a bod yn gymesur â'r nod hwnnw.
- 5.10 Rydyn ni wedi rhoi sylw penodol i'r hawliau hyn wrth ddatblygu'r argymhellion arfaethedig hyn i sicrhau bod y camau gweithredu rydyn ni'n eu hargymell yn briodol ac yn gymesur, ac nad ydynt yn tarfu'n anghymesur ar y rhain nac ar hawliau eraill y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. Mae'r argymhellion arfaethedig yn anorfodol, gan ganiatáu i wasanaethau eu mabwysiadu'n hyblyg ac yn gymesur, sy'n lliniaru ymhellach unrhyw ymyrraeth bosib.

Rhyddid Mynegiant

- 5.11 Wrth ddatblygu'r argymhellion arfaethedig hyn, rydyn ni wedi ystyried yn ofalus yr effaith bosib ar ryddid mynegiant o dan Erthygl 10 o'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. Er mai'r nod cyffredinol yw gwella gallu pobl i dderbyn a rhannu gwybodaeth, rydyn ni'n cydnabod y gallai rhai argymhellion arfaethedig gyflwyno cyfyngiadau anuniongyrchol neu anfwriadol os cânt eu camddefnyddio. Er enghraifft:
- a) Gallai argymhelliad arfaethedig 3 ac argymhelliad arfaethedig 4 ddylanwadu ar sut mae pobl yn canfod neu'n ymgysylltu â rhai mathau o gynnwys, yn enwedig os yw systemau awtomataidd yn camlabelu cynnwys llafar dilys neu os yw gosodiadau diofyn yn lleihau'r safbwyntiau amrywiol sy'n cael eu gweld.
 - b) Gallai argymhelliad arfaethedig 5 ac argymhelliad arfaethedig 6 effeithio ar fynediad at gynnwys mewn ffyrdd anfwriadol os na chaiff ei weithredu gyda digon o hyblygrwydd.
- 5.12 Fodd bynnag, os cânt eu rhoi ar waith yn unol â'r bwriad, nid ydyn ni'n disgwyl i'r argymhellion arfaethedig gynrychioli risg dim mwy nag isel o ymyrryd â hawliau i ryddid mynegiant, gan gynnwys hawliau darparwyr gwasanaethau. Mae hyn yn arbennig o wir yng ngoleuni natur anorfodol yr argymhellion arfaethedig, y pwyslais ar roi mwy o reolaeth i bobl, a'r disgwyliad y bydd darparwyr gwasanaethau'n mabwysiadu'r argymhellion arfaethedig mewn modd cymesur sy'n parchu hawliau.
- 5.13 Yn gyffredinol, mae'r argymhellion arfaethedig wedi'u cynllunio i hybu rhyddid mynegiant drwy gynyddu gallu pobl i dderbyn ac ymgysylltu â gwybodaeth. Er enghraifft, gall argymhellion arfaethedig 1, 2 a 4 alluogi pobl i ddeall a defnyddio cynnwys yn fwy hyderus ac i ymgysylltu'n feirniadol â newyddion, cynnwys newyddiadurol a deunydd o bwysigrwydd democrataidd, ac felly rydyn ni'n disgwyl effeithiau cadarnhaol ar wasanaethau sy'n cynnal deunydd o'r fath. Ar ben hynny, gall cam-drin ac aflonyddu ar-lein, yn enwedig pan fydd hyn yn effeithio ar grwpiau sydd ar y cyrion, gyfyngu ar allu pobl i fynegi eu hunain yn rhydd. Nod yr argymhellion arfaethedig hyn yw mynd i'r afael â hynny drwy annog darparwyr gwasanaethau i ddarparu offer er mwyn i bobl gymryd rheolaeth dros eu profiad ar-lein.
- 5.14 Yn y cyd-destun hwn, rydyn ni'n credu bod cyfiawnhad dros unrhyw ymyrraeth bosib a'i bod yn gymesur, yng ngoleuni'r manteision sylweddol i bobl yn y DU pan fydd yr argymhellion arfaethedig yn cael eu mabwysiadu, gan gynnwys o ran eu galluogi i gymryd rhan fwy gweithredol a mwy gwybodus ar-lein.

Preifatrwydd

- 5.15 Mae Erthygl 8 o'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol yn nodi'r hawl i barchu bywyd preifat a theuluol unigolyn. Efallai y bydd rhai o'r argymhellion arfaethedig yn cynnwys casglu a phrosesu data personol, fel argymhellion arfaethedig 1, 2 a 5. Nid ydyn ni'n rhagweld y bydd angen casglu neu brosesu data personol er mwyn rhoi argymhellion arfaethedig eraill fel 6, 7 ac 8 ar waith.
- 5.16 Rydyn ni'n disgwyl i wasanaethau gydymffurfio'n llawn â deddfwriaeth diogelu data, gan gynnwys GDPR y DU a chanllawiau perthnasol gan Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth. Ar ben hynny, mae natur anorfodol yr argymhellion arfaethedig hyn a'r pwyslais cryf ar breifatrwydd drwy ddylunio ac yn ddiofyn yn lliniaru unrhyw ymyrraeth bosib. Er enghraifft, caiff gwasanaethau eu hannog i ddefnyddio patrymau defnydd nad oes modd eu hadnabod, dangosyddion cyd-destunol, neu signalau ymddygiad cyfunol i lywio penderfyniadau dylunio, yn hytrach na dibynnu ar gasglu data personol yn uniongyrchol. Felly, rydyn ni'n

credu bod unrhyw ymyrraeth bosib â hawliau preifatrwydd yn fach iawn pan fydd yr argymhellion arfaethedig hyn yn cael eu mabwysiadu yn ôl y bwriad.

- 5.17 Yn y cyd-destun hwn, rydyn ni'n credu bod cyfiawnhad dros unrhyw ymyrraeth bosib a'i bod yn gydnaws â gofynion diogelu data, yn enwedig yng ngoleuni'r heriau a achosir gan gamwybodaeth, niwed ar-lein ac allgáu digidol.
- 5.18 Yn gyffredinol, rydyn ni'n credu bod yr argymhellion arfaethedig yn taro cydbwysedd teg a chymesur rhwng ein dyletswyddau ymwybyddiaeth o'r cyfryngau a'r budd i'r cyhoedd maen nhw'n ceisio ei sicrhau, a diogelu hawliau dynol.

Asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb

- 5.19 Mae Adran 149 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010 (Deddf 2010) yn gosod dyletswydd ar Ofcom, wrth gyflawni ei swyddogaethau, i roi sylw dyledus i'r angen i ddileu gwahaniaethu, aflonyddu, erledigaeth ac ymddygiad gwaharddedig arall sy'n gysylltiedig â nodweddion gwarchodedig. Mae hefyd yn mynnu bod Ofcom yn hybu cyfleoedd cyfartal ac yn meithrin cysylltiadau da rhwng pobl sy'n rhannu nodweddion gwarchodedig penodol, a phobl nad ydynt yn gwneud hynny.
- 5.20 Ar ben hynny, mae adran 75 o Ddeddf Gogledd Iwerddon 1998 (Deddf 1998) hefyd yn gosod dyletswydd ar Ofcom wrth gyflawni ei swyddogaethau sy'n ymwneud â Gogledd Iwerddon. Mae Cynllun Cydraddoldeb Diwygiedig Gogledd Iwerddon Ofcom yn egluro sut rydyn ni'n cydymffurfio â'n dyletswyddau statudol o dan Ddeddf 1998.⁵³
- 5.21 Wrth asesu'r effaith ar gydraddoldeb, rydyn ni'n ystyried effaith ein cynigion nid yn unig ar bobl â nodweddion gwarchodedig o dan ddeddfwriaeth cydraddoldeb, ond hefyd ar ystod ehangach o grwpiau demograffig a chymdeithasol. Mae adran 3(4) o'r Ddeddf yn mynnu ein bod yn ystyried anghenion a buddiannau grwpiau penodol. Rydyn ni'n edrych ar yr effaith y mae ein polisi'n debygol o'i chael ar bobl, yn dibynnu ar eu hamgylchiadau personol. Mae hyn hefyd yn ein helpu i wneud yn siŵr ein bod yn cyflawni ein prif ddyletswydd o hybu buddiannau dinasyddion a defnyddwyr, waeth beth fo'u cefndir a'u hunaniaeth.
- 5.22 Rydyn ni'n credu y bydd yr argymhellion arfaethedig hyn yn creu manteision ystyrlon i amrywiaeth eang o bobl, gan gynnwys y rhai â nodweddion gwarchodedig a'r rhai mewn perygl o allgáu digidol. Drwy hybu dylunio cynhwysol, gwella hygyrchedd a chefnogi llythrennedd yn y cyfryngau, gall gwasanaethau rymuso amrywiaeth ehangach o bobl i gymryd rheolaeth dros eu profiadau ar-lein. Mae'r dull hwn nid yn unig yn gwneud gwasanaethau'n decach ond mae hefyd yn cyfrannu at amgylchedd digidol iachach a mwy cynhwysol. Mae ein hargymhellion arfaethedig wedi'u cynllunio i rymuso defnyddwyr, hybu cyfleoedd cyfartal, a meithrin rhyngweithio cadarnhaol rhwng pobl. Gyda'i gilydd, eu nod yw rhoi mwy o reolaeth i unigolion dros eu profiadau ar-lein.
- 5.23 Rydyn ni'n disgwyl i'r argymhellion arfaethedig hyn gael effaith gadarnhaol iawn ar bobl sy'n wynebu anfantais ariannol, oedolion hŷn, plant, a phobl ag anableddau dysgu a/neu amhariadau gwybyddol. Mae'r grwpiau hyn yn fwy tebygol o fod angen cymorth llythrennedd yn y cyfryngau na'r boblogaeth gyffredinol, fel y dangosir gan ein hymchwil ein hunain ac ymchwil ehangach.

- 5.24 Drwy annog gwasanaethau i fabwysiadu dyluniad sy'n canolbwyntio ar y defnyddiwr ac ymgysylltu â grwpiau amrywiol, mae'r argymhellion arfaethedig yn helpu i leihau rhwystrau mynediad ac i feithrin amgylcheddau digidol mwy teg. Mae hyn yn arbennig o berthnasol i argymhellion 1, 2 a 3. Mae'r argymhellion hyn yn hybu'r defnydd effeithiol o offer fel rhwystro a thewi, a allai helpu i ddiogelu defnyddwyr rhag aflonyddu ar sail hil, crefydd neu nodweddion eraill.
- 5.25 Mae plant yn elwa ar adnoddau sy'n briodol i'w hoedran, tra bo rhieni'n cael cymorth drwy argymhellion arfaethedig 1, 3 a 5. Gellir cynnwys grwpiau ar y cyrion drwy bartneriaethau â thrydydd partïon arbenigol, rhaglenni addysgol ac ymgyrchoedd cymunedol (argymhellion arfaethedig 6, 7 ac 8). Mae argymhelliad arfaethedig 9 yn mynd i'r afael yn benodol ag anghenion cynulleidfaoedd croestoriadol a chynulleidfaoedd nad ydynt yn cael eu gwasanaethu'n ddigonol. Os caiff yr argymhelliad arfaethedig hwn ei roi ar waith, gallai leihau'r rhwystrau i bobl â nodweddion gwarchodedig drwy wella hygyrchedd a meithrin cydweithio â chymunedau ar y cyrion. Gall prosesau gwerthuso helpu i nodi gwahaniaethau a gwella canlyniadau (argymhelliad arfaethedig 10).
- 5.26 Er bod disgwyl i'r effaith gyffredinol fod yn gadarnhaol, rydyn ni'n cydnabod y risgiau posib. Gall offer sydd wedi'u dylunio'n wael neu sy'n ormodol achosi gorlwytho gwybyddol, yn enwedig ar gyfer defnyddwyr iau neu bobl anabl. Yn yr un modd, os bydd gosodiadau preifatrwydd, rheolaethau rhieni, neu nodweddion eraill yn cael eu rhoi ar waith heb ddigon o arbenigedd, mewnbwn defnyddiwr neu brofion, gallant arwain at flinder defnyddwyr, lleihau galluedd plant neu roi straen ar y berthynas rhwng y rhiant a'r plentyn. Er mwyn lliniaru'r risgiau hyn, rydyn ni wedi rhoi pwyslais ar ddylunio sy'n canolbwyntio ar y defnyddiwr ac wedi annog gwasanaethau i ymgysylltu â grwpiau defnyddwyr amrywiol yn ystod y gwaith datblygu i sicrhau bod offer yn reddfol ac yn gymesur. Rydyn ni hefyd yn cydnabod efallai na fydd cynnwys addysgol ac adnoddau trydydd parti ar gael i bob defnyddiwr os nad ydynt wedi'u dylunio'n gynhwysol. Fodd bynnag, mae gwasanaethau'n cael eu hannog i ddefnyddio iaith syml, isdeitlo, disgrifiadau sain a fformatau sy'n sensitif i ddiwylliannau.
- 5.27 Yn olaf, rydyn ni'n cydnabod nad oes unrhyw ddull o wella hygyrchedd cynnwys ar-lein sy'n gyfan gwbl heb risgiau. Bwriad offer, fel marciau dŵr neu labeli, sy'n cael eu defnyddio i ddangos a yw cynnwys yn ddibynadwy neu wedi'i gynhyrchu gan ddeallusrwydd artifisial, yw helpu defnyddwyr i wneud penderfyniadau gwybodus am wybodaeth maen nhw'n ei gweld ar-lein. Fodd bynnag, gallai'r offer hyn gael eu camddefnyddio gan weithredwyr gwael, er enghraifft i ddilysu cynnwys camarweiniol yn ffug.
- 5.28 Yn gyffredinol, rydyn ni'n credu bod manteision yr argymhellion arfaethedig hyn yn drech na'r risgiau posib ac yn cynnig cyfle gwerthfawr i hybu cyfleoedd cyfartal, lleihau allgáu digidol a meithrin cysylltiadau cadarnhaol rhwng pobl sydd â nodweddion gwarchodedig a phobl heb nodweddion gwarchodedig.

Y Gymraeg

- 5.29 Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn gwneud y Gymraeg yn iaith sy'n cael ei chydabod yn swyddogol yng Nghymru. Mae'n rhaid i Ofcom ystyried y Gymraeg wrth lunio, adolygu neu ddiwygio polisiau sy'n berthnasol i Gymru (gan gynnwys cynigion nad ydynt wedi'u targedu at Gymru'n benodol ond sydd o ddiddordeb ledled y DU).

- 5.30 Os yw Safonau'r Gymraeg yn berthnasol, rydyn ni'n ystyried effaith bosib cynnig polisi ar (i) y cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg; a (ii) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Rydyn ni hefyd yn ystyried sut byddai modd llunio cynnig er mwyn iddo greu neu gynyddu'r effeithiau cadarnhaol, neu leihau'r effeithiau niweidiol neu beidio â chael unrhyw effaith niweidiol.
- 5.31 Rhaid arfer pwerau a dyletswyddau Ofcom mewn perthynas ag llythrennedd yn y cyfryngau a nodir yn y Ddeddf yn unol â'n dyletswyddau cyffredinol o dan adran 3 o Ddeddf Cyfathrebiadau 2003. Wrth lunio ein hargymhellion arfaethedig, lle bo hynny'n berthnasol ac i'r graddau y mae gennym ddisgresiwn i wneud hynny wrth arfer ein swyddogaethau, rydyn ni wedi ystyried yr effeithiau posib ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
- 5.32 Rydyn ni wedi asesu'r argymhellion arfaethedig ac wedi dod i'r casgliad naill ai ar sail derfynol neu gychwynnol eu bod yn debygol o gael effeithiau cadarnhaol neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, heb unrhyw effeithiau niweidiol hysbys.
- 5.33 Rydyn ni'n argymhell y dylai gwasanaethau ystyried anghenion pobl wrth ystyried pa ieithoedd sydd eu hangen wrth gefnogi llythrennedd yn y cyfryngau ymysg cynulleidfaoedd amrywiol a rhai nad ydynt yn cael eu gwasanaethu'n ddigonol (argymhelliad arfaethedig 9). At y diben hwn, rydyn ni'n credu y bydd ein cynigion yn debygol o gael effeithiau cadarnhaol ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Nid ydyn ni'n credu bod unrhyw effeithiau niweidiol yn debygol o godi o ganlyniad i'n cynigion.
- 5.34 Mae ein hargymhellion arfaethedig, fel y nodir yn y ddogfen hon, yn ceisio sicrhau canlyniadau gwell o ran ymwybyddiaeth o'r cyfryngau. I gydnabod diddordeb posib defnyddwyr a rhanddeiliaid yng Nghymru, rydyn ni wedi cyfieithu'r ymgynghoriad hwn i'r Gymraeg.

Cwestiwn 6: Oes gennych chi unrhyw sylwadau ar ein hasesiad o'r effaith, ein hasesiad o hawliau, ein hasesiad o'r effaith ar gydraddoldeb neu ein hasesiad o'r effaith ar y Gymraeg? Rhowch dystiolaeth i gefnogi eich ateb.

A1. Ymateb i'r ymgynghoriad hwn

Sut mae ymateb

- A1.1 Byddai Ofcom yn hoffi i chi gyflwyno eich safbwyntiau a'ch sylwadau ynghylch y materion sydd yn y ddogfen hon erbyn 5pm ddydd Llun 8 Rhagfyr.
- A1.2 Gallwch lwytho ffurflen ymateb i lawr yma. Cewch ddychwelyd y ffurflen dros e-bost neu drwy'r post i'r cyfeiriad sydd ar y ffurflen ymateb.
- A1.3 Os yw eich ymateb yn ffeil fawr, neu'n cynnwys siartiau, tablau neu ddata ategol arall, a fydddech chi cystal â'i anfon dros e-bost i MSOM_SoR_Consultation@ofcom.org.uk, fel atodiad mewn fformat Microsoft Word, ynghyd â'r ddalen gyflwyno. At ddibenion yr ymgynghoriad hwn yn unig y mae'r cyfeiriad e-bost hwn, ac ni fydd yn ddilys ar ôl dydd Llun 8 Rhagfyr.
- A1.4 Fel arall, gellir postio ymatebion i'r cyfeiriad isod, gan nodi teitl yr ymgynghoriad arnynt:
- Gwneud Synnwyr o'r Cyfryngau
Ofcom
Riverside House
2A Southwark Bridge Road
Llundain SE1 9HA
- A1.5 Mae croeso i chi gyflwyno ymatebion mewn fformatau eraill heblaw mewn print, er enghraifft recordiad sain neu fideo mewn iaith Arwyddion Prydain. I ymateb drwy ddefnyddio iaith Arwyddion Prydain:
- > anfonwch recordiad ohonoch chi'n defnyddio'r iaith arwyddion i gyfleu eich ymateb. Ni ddylai bara mwy na 5 munud. Dyma'r fformatau ffeil addas: ffeiliau DVD, wmv neu QuickTime; neu
 - > gwnewch fideo ohonoch chi'n defnyddio'r iaith arwyddion i gyfleu eich ymateb, a'i lwytho yn syth ar YouTube (neu wefan lletya arall), ac anfon y ddolen atom ni.
- A1.6 Byddwn yn cyhoeddi trawsgrifiad o unrhyw ymatebion sain neu fideo a gawn (oni bai fod eich ymateb yn gyfrinachol).
- A1.7 Nid oes angen i ni gael copi papur o'ch ymateb yn ogystal â fersiwn electronig. Byddwn yn cydnabod ein bod wedi derbyn ymateb a gyflwynir i ni dros e-bost.
- A1.8 Nid oes rhaid i chi ateb pob cwestiwn yn yr ymgynghoriad os nad oes gennych chi safbwynt; mae ymateb byr ar ddim ond un pwynt yn iawn. Rydyn ni hefyd yn croesawu ymatebion ar y cyd.
- A1.9 Byddai'n ddefnyddiol pe bai eich ymateb yn cynnwys atebion uniongyrchol i'r cwestiynau sy'n cael eu gofyn yn y ddogfen ymgynghori. Mae'r cwestiynau'n cael eu rhestru yn Atodiad 4. Byddai'n ddefnyddiol hefyd pe bai modd i chi esbonio pam rydych chi'n arddel eich safbwyntiau, a beth fyddai effaith cynigion Ofcom yn eich barn chi.
- A1.10 Os hoffech chi drafod y materion a'r cwestiynau sydd wedi cael eu codi yn yr ymgynghoriad hwn, e-bostiwch MSOM_SoR_Consultation@ofcom.org.uk.

Cyfrinachedd

- A1.11 Mae ymgynghoriadau'n fwy effeithiol os ydym yn cyhoeddi'r ymatebion cyn i'r cyfnod ymgynghori ddod i ben. Gall hyn helpu pobl a sefydliadau sy'n brin eu hadnoddau neu sydd ddim yn gyfarwydd iawn â'r materion dan sylw i ymateb yn fwy gwybodus. Felly, er mwyn bod yn dryloyw a sicrhau ymarfer rheoleiddio da, ac oherwydd ein bod ni'n credu ei bod yn bwysig bod pawb sydd â diddordeb mewn mater yn gallu gweld safbwyntiau ymatebwyr eraill, fel rheol byddwn yn cyhoeddi ymatebion ar wefan Ofcom yn rheolaidd yn ystod y cyfnod ymgynghori ac ar ôl iddo ddod i ben.
- A1.12 Os ydych chi'n meddwl y dylid cadw eich ymateb yn gyfrinachol, nodwch i ba ran(nau) mae hyn yn berthnasol, ac egluro pam. Anfonwch unrhyw adrannau cyfrinachol fel atodiad ar wahân. Os ydych chi am i'ch enw, eich cyfeiriad, manylion cyswllt eraill, neu deitl eich swydd aros yn gyfrinachol, rhwch y manylion hynny ar y ddalen gyflwyno'n unig, fel na fydd rhaid i ni olygu eich ymateb.
- A1.13 Os bydd rhywun yn gofyn i ni gadw ymateb cyfan neu ran ohono'n gyfrinachol, byddwn yn trin y cais hwn o ddifri ac yn ceisio ei barchu. Ond weithiau bydd angen i ni gyhoeddi pob ymateb, gan gynnwys y rhai sydd wedi eu nodi'n rhai cyfrinachol, er mwyn bodloni rhwymedigaethau cyfreithiol.
- A1.14 Er mwyn cyflawni ein dyletswydd cyn datgelu, efallai y byddwn yn rhannu copi o'ch ymateb ag adran berthnasol yn y llywodraeth cyn i ni ei gyhoeddi ar ein gwefan.
- A1.15 Sylwch hefyd y cymerir bod yr hawlfraint a phob eiddo deallusol arall sydd mewn ymatebion wedi'u rhoi o dan drwydded i Ofcom eu defnyddio. Mae hawliau eiddo deallusol Ofcom yn cael eu hegluro ymhellach yn ein Telerau Defnyddio.

Y camau nesaf

- A1.16 Ar ôl y cyfnod ymgynghori hwn, mae Ofcom yn bwriadu cyhoeddi datganiad erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.
- A1.17 Gallwch gofrestru i gael diweddariadau drwy'r post yn rhoi gwybod i chi am gyhoeddiadau newydd Ofcom os ydych yn dymuno hynny.

Prosesau ymgynghori Ofcom

- A1.18 Mae Ofcom yn ceisio sicrhau ei bod mor hawdd â phosibl ymateb i ymgynghoriad. I gael rhagor o wybodaeth, cymerwch gip ar ein hegwyddorion ymgynghori yn Atodiad 2.
- A1.19 Os oes gennych chi unrhyw sylwadau neu awgrymiadau am y modd rydyn ni'n rheoli ein hymgynghoriadau, anfonwch neges e-bost atom yn consult@ofcom.org.uk. Rydyn ni'n arbennig o awyddus i glywed syniadau ynghylch sut gallai Ofcom ofyn yn fwy effeithiol am farn grwpiau neu unigolion, fel busnesau bach a defnyddwyr preswyl, sy'n llai tebygol o roi eu barn drwy ymgynghoriad ffurfiol.
- A1.20 Os hoffech drafod y materion hyn, neu brosesau ymgynghori Ofcom yn fwy cyffredinol, cysylltwch ag ysgrifennydd y gorfforaeth:

Ysgrifennydd y Gorfforaeth
Ofcom
Riverside House

2a Southwark Bridge Road
Llundain SE1 9HA
E-bost: corporationsecretary@ofcom.org.uk

A2. Egwyddorion ymgynghori Ofcom

Mae Ofcom yn dilyn saith egwyddor ar gyfer pob ymgynghoriad ysgrifenedig cyhoeddus:

Cyn yr ymgynghoriad

1. Os oes modd, byddwn yn cynnal sgysiau anffurfiol gyda phobl a sefydliadau cyn cyhoeddi ymgynghoriad mawr i gael gwybod a ydym ar y trywydd iawn. Os nad oes gennym ddigon o amser i wneud hyn, byddwn yn cynnal cyfarfod agored i egluro ein cynigion yn fuan ar ôl cyhoeddi'r ymgynghoriad.

Yn ystod yr ymgynghoriad

2. Byddwn yn glir ynghylch pwy rydyn ni'n ymgynghori â nhw, pam, ar ba gwestiynau ac am ba hyd.
3. Byddwn yn gwneud y ddogfen ymgynghori'n un mor fyr ac mor syml ag y bo modd, gyda throsolwg o ddim mwy na dwy dudalen. Byddwn yn ceisio ei gwneud mor hawdd â phosibl i bobl roi ymateb ysgrifenedig i ni.
4. Wrth bennu hyd y cyfnod ymgynghori, byddwn yn ystyried natur ein cynigion a'u heffaith bosibl. Byddwn bob amser yn nodi'n glir y dyddiad cau ar gyfer derbyn ymatebion.
5. Bydd rhywun yn Ofcom yn gyfrifol am sicrhau ein bod yn dilyn ein canllawiau ein hunain ac yn ceisio cyrraedd y nifer fwyaf o bobl a sefydliadau sydd â diddordeb o bosibl yng nghanlyniad ein penderfyniadau. Hyrwyddwr Ymgynghori Ofcom fydd y prif bwynt cyswllt os oes gennych chi farn am y ffordd rydyn ni'n cynnal ein hymgyngoriadau.
6. Os na fyddwn yn gallu dilyn unrhyw un o'r egwyddorion hyn, byddwn yn egluro pam.

Ar ôl yr ymgynghoriad

7. Credwn ei bod yn bwysig bod pawb sydd â diddordeb mewn mater yn gallu gweld safbwyntiau pobl eraill. Felly, fel rheol, byddwn yn cyhoeddi'r ymatebion ar ein gwefan yn rheolaidd yn ystod y cyfnod ymgynghori ac ar ôl iddo ddod i ben. Ar ôl yr ymgynghoriad, byddwn yn gwneud ein penderfyniadau ac yn cyhoeddi datganiad sy'n egluro beth fyddwn ni'n ei wneud, a pham, gan ddangos sut mae safbwyntiau ymatebwyr wedi helpu i lywio'r penderfyniadau hyn.

A3. Dalen gyflwyno'r ymgynghoriad

Manylion sylfaenol

Teitl yr ymgynghoriad:

At (swyddog cyswllt yn Ofcom):

Enw'r ymatebydd:

Yn cynrychioli (eich hun neu sefydliad/au):

Cyfeiriad (os na ddaeth i law drwy e-bost):

Cyfrinachedd

Ticiwch isod i ddangos pa ran o'ch ymateb rydych chi'n ei hystyried yn gyfrinachol, a rhowch eich rhesymau dros hynny

- | | |
|-----------------------------------|--------------------------|
| > Dim | ☐ |
| > Enw/manyion cyswllt/teitl swydd | ☐ |
| > Ymateb cyfan | ☐ |
| > Sefydliad | ☐ |
| > Rhan o'r ymateb | ☐ |

Os ydych chi wedi dewis 'Rhan o'r ymateb', nodwch pa rannau:

Os ydych chi am i ran o'ch ymateb, eich enw neu eich sefydliad beidio â chael eu cyhoeddi, ydych chi'n fodlon i Ofcom gyhoeddi cyfeiriad at gynnwys eich ymateb (gan gynnwys, yn achos unrhyw rannau cyfrinachol, grynodedb cyffredinol na fydd yn datgelu'r wybodaeth benodol nac yn datgelu pwy ydych chi)?

Ydw ☐ Nac ydw ☐

Datganiad

Rwy'n cadarnhau bod yr ohebiaeth sydd wedi'i rhoi gyda'r ddalen gyflwyno hon yn ymateb ffurfiol i'r ymgynghoriad y gall Ofcom ei gyhoeddi. Fodd bynnag, wrth ddarparu'r ymateb hwn, rwy'n deall ei bod yn bosibl y bydd angen i Ofcom gyhoeddi'r holl ymatebion, gan gynnwys y rhai sydd wedi'u nodi'n gyfrinachol, er mwyn cyflawni rhwymedigaethau cyfreithiol. Os ydw i wedi anfon fy ymateb drwy e-bost, gall Ofcom ddiystyru unrhyw destun e-bost safonol ynglŷn â pheidio â datgelu cynnwys ac atodiadau'r neges e-bost.

Mae Ofcom yn bwriadu cyhoeddi ymatebion yn rheolaidd yn ystod y cyfnod ymgynghori ac ar ôl iddo ddod i ben. Os yw eich ymateb yn un nad yw'n gyfrinachol (yn gyfan gwbl neu'n rhannol), ac y byddai'n well gennych i ni beidio â chyhoeddi eich ymateb nes bydd yr ymgynghoriad wedi dod i ben, ticiwch yma.

Enw

Llofnod (os darperir copi caled)

A4. Cwestiynau'r ymgynghoriad

Dywedwch wrthym sut y daethoch ar draws yr ymgynghoriad hwn.

- ☐ E-bost gan Ofcom
- ☐ Wedi'i weld ar y cyfryngau cymdeithasol
- ☐ Wedi dod o hyd iddo ar wefan Ofcom
- ☐ Wedi dod o hyd iddo ar wefan arall
- ☐ Wedi clywed amdano ar y teledu neu'r radio
- ☐ Wedi darllen amdano mewn papur newydd neu gylchgrawn
- ☐ Wedi clywed amdano mewn digwyddiad
- ☐ Rhywun wedi dweud wrthyf amdano neu wedi'i rannu â mi
- ☐ Arall (rhowch fanylion)

Am beth ydyn ni'n ceisio safbwyntiau

Cwestiwn 1: Ydy hi'n glir at ba fath o sefydliadau y mae'r 10 argymhelliaid arfaethedig wedi'u hanelu? Rhowch resymau a thystiolaeth i gefnogi eich ateb.

Cwestiwn 2: Oes gennych chi unrhyw sylwadau ynghylch a ddylent fod yn berthnasol i bob sefydliad, gan gynnwys rhai o wahanol faint a rhai â gwahanol fodelau gweithredu? Rhowch resymau a thystiolaeth i gefnogi eich ateb.

Cwestiwn 3: Oes gennych chi unrhyw sylwadau am yr argymhellion arfaethedig? Rydyn ni'n arbennig o awyddus i gael sylwadau am eu heffeithiolrwydd, eu perthnasedd neu eu risgiau. Rhowch dystiolaeth i gefnogi eich ateb.

Cwestiwn 4: Oes unrhyw argymhellion ychwanegol eraill y dylem eu hystyried yn eich barn chi? Os oes, rhowch dystiolaeth i gefnogi eich sylw.

Cwestiwn 5: Oes gennych chi unrhyw awgrymiadau neu enghreifftiau o ffyrdd o annog gwasanaethau i fabwysiadu'r argymhellion hyn?

Cwestiwn 6: Oes gennych chi unrhyw sylwadau ar ein hasesiad o'r effaith, ein hasesiad o hawliau, ein hasesiad o'r effaith ar gydraddoldeb neu ein hasesiad o'r effaith ar y Gymraeg? Rhowch dystiolaeth i gefnogi eich ateb.